

**CILJNO USMERJENE VREDNOTE, POSLANSTVO IN VIZIJA VZGOJNO-
IZOBRAŽEVALNEGA ZAVODA KOT GLAVNO VODILO PRI SLEDENJU IN
OBLIKOVANJU VZGOJNEGA DELOVANJA ORGANIZACIJE**

Raziskovalna naloga

Kazalo vsebine

1	UVOD.....	2
1.1	Opredelitev raziskovalnega področja	2
1.2	Namen in cilji raziskovalne naloge.....	3
1.3	Raziskovalna vprašanja in omejitve pri obravnavanem problemu.....	3
1.4	Raziskovalne metode	3
1.5	Izvirni prispevek k praksi in teoriji	4
2	TEORETIČNI DEL.....	5
2.1	Vzgojni koncept kot osnova za oblikovanje vzgojnega načrta.....	5
2.2	Vzgojni načrt kot pomemben element šolskega dela.....	6
2.3	Oblikovanje ciljno usmerjenega poslanstva in vizije ter preplet pojmov	11
2.4	Pomembnost vrednot	13
2.5	Pregled dosedanjih raziskav.....	19
2.6	Didaktična igra kot osnova za raziskavo o vrednotah pri učencih	21
3	EMPIRIČNI DEL.....	25
3.1	Časovni potek raziskave	25
3.2	Postopek zbiranja podatkov.....	25
3.3	Raziskovalna metoda	25
3.4	Hipoteze	25
3.5	Raziskovalni vzorec	26
3.6	Razprava in rezultati	26
3.6.1	Analiza osnovnih podatkov anketirancev.....	26
3.6.2	Zadovoljstvo z vzgojnim delovanjem in seznanjenost z vzgojnim načrtom	27
3.6.3	Izboljšave in izvajanje	30
3.6.4	Analiza najpomembnejših vrednot.....	36
3.6.5	Povezave med poslanstvom, vizijo in uresničevanjem vrednot.....	48
3.7	Izvirni prispevek k praksi in teoriji	51
4	SKLEPNE UGOTOVITVE	56
5	VIRI IN LITERATURA	58
6	PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIKI	60
7	PRILOGA 2: DIDAKTIČNA IGRA	66

POVZETEK

Raziskovalna naloga sistematično preučuje pomen in vlogo vrednot pri oblikovanju ter prenovi vzgojnega načrta vzgojno-izobraževalne ustanove. Osredotoča se na analizo vrednot in pomena vzgojnega delovanja šole pri učencih, zaposlenih in starših ter na njihovo povezavo z vizijo in poslanstvom šole. Z uporabo kvantitativne in delno kvalitativne metodologije smo preučevali, katere vrednote so skupne, kje prihaja do največjih razlik in kako so se vrednote v zadnjem desetletju spremenile. V raziskavi smo proučili ugotovitve različnih avtorjev in v teoretičnem delu predstavili pojme vzgojni načrt, vizija, poslanstvo in vrednote ter vzgojni koncept. Namen naloge je oblikovati nabor ključnih vrednot, ki bodo v skladu z zakonodajo, razvojnimi cilji ustanove ter družbenim kontekstom. Rezultati raziskave predstavljajo izhodišče za vzpostavitev usklajenega in vrednotno zasnovanega vzgojnega delovanja šole, ki podpira celostni razvoj posameznika ter krepi sodelovanje med vsemi deležniki - učenci, starši in zaposlenimi.

Ključne besede: vrednote, vizija, poslanstvo, vzgoja, izobraževanje, vzgojno delovanje šole

ABSTRACT

The research paper systematically examines the significance and role of values in the development and revision of the educational plan of an educational institution. It focuses on analyzing values and the importance of the school's educational efforts among students, staff, and parents, as well as their connection to the school's vision and mission. Using quantitative and partially qualitative methodology, we investigated which values are shared, where the greatest differences occur, and how values have changed over the past decade. The study reviews findings from various authors and, in the theoretical part, presents the concepts of the educational plan, vision, mission, values, and the educational concept. The purpose of the paper is to develop a set of key values that align with legislation, the institution's developmental goals, and the broader social context. The results of the research provide a foundation for establishing a consistent and value-based educational approach that supports the holistic development of individuals and strengthens collaboration among all stakeholders—students, parents, and staff.

Keywords: values, vision, mission, upbringing, education, educational activities of the school

1 UVOD

1.1 Opredelitev raziskovalnega področja

Vrednote se tako kot življenjski stil mladih in odraslih spreminjajo in razlikujejo. Zato smo se odločili, da bomo temeljito raziskali prav to področje preko prenove vzgojnega načrta šole. Marsikdo bi odmahnil z roko in si mislil, da je to bolj kot ne izguba časa. Vendar se zavedamo kakšen pomen ima razumevanje človeka, njegova motivacija, cenjenje vrednot in občutek pripadnosti. Kakšno je torej naše poslanstvo, naša vizija? Zakaj se je vredno o teh stvareh pogovarjati vedno znova in znova? In nekatere tudi ukoreniniti. Vsa ta poglobitev, če želimo, da obrodi sadove torej zahteva energijo, voljo in čas. Brez jasno določenih vrednot, poslanstva in vizije se lahko kar hitro znajdemo v začaranem krogu in z dejanji blažimo in ne preprečujemo.

Najpomembnejše pa je, da smo v proces vključeni prav vsi, zaposleni, učenci in starši, saj le tako lahko kvalitetno in temeljito žanjemo sadove. Tudi lokalno okolje ima pomembno vlogo.

Zadali smo si cilj, da ustvarimo takšno vizijo, ki bo povezana z vrednotami in ideologijo celotne širše skupnosti in okolja, v katerem živimo. Zavedamo se namreč, da moramo sloneti k realističnim ciljem in to takim, katerim bomo sledili vsi, tako starši, učenci in zaposleni. Menimo, da je že samo razmišljanje o vrednotah tisto, ki nam bo pripomoglo k temu, da bomo načrtali novo pot. Vrednote so temelji vsake organizacije.

In če smo že pri temeljih je vzgojni načrt temeljni dokument vzgojno-izobraževalne ustanove, ki določa vrednote, usmeritve in pričakovanja, s katerimi želimo oblikovati spodbudno, varno in vključujoče šolsko okolje. Njegov namen je usmerjati vedenje učencev ter podpirati njihov celostni osebni razvoj v sodelovanju z zaposlenimi in starši.

V središču vzgojnega načrta so vrednote, ko so vodilo pri vsakdanjih odločitvah in v vsakdanjih odnosih. Zavedamo se dejstva, da te vrednote niso le zapisane, temveč tudi žive, prepoznane in sprejete s strani vseh. Ko so vrednote skupne in dosledno uresničevane, postanejo most med vizijo in poslanstvom šole ter konkretno vzgojno prakso.

Vizija šole izraža dolgoročne cilje, h katerim stremimo. Šola mora biti varno in spodbudno okolje, kjer se vsak učenec počuti spoštovanega, sprejetega in spodbujenega k učenju in osebni razvoju. Poslanstvo pa opredeljuje našo vlogo in odgovornost pri tem, da omogočimo pogoje za učenje in rast.

Povezovanje pomena skupnih vrednot med učenci, zaposlenimi in starši je ključno za uspešno vzgojno delovanje šole. Le ob usklajenosti in medsebojnem zaupanju lahko ustvarimo okolje, kjer se otroci razvijajo v odgovorne, samostojne in empatične posameznike.

O tem, ko smo začeli razmišljati, kakšen vzgojni načrt bi ustvarili smo najprej naredili kar nekaj pogovorov, posnetkov trenutnega stanja, analiz pravilnikov, primerjav in konstruktivnih debat. Kvaliteten vzgojni načrt je ta, ki zajema mnenje vseh deležnikov, torej učencev, zaposlenih in staršev v povezavi z zakonom, okoljem, zunanjimi vplivi, miselnostjo in strategijami za doseganje ciljev. Prvo vprašanje, ki smo si ga zastavili je bilo, kaj bi v vzgojnem pogledu na naši šoli spremenili, čemu bi se prilagodili in kako bi pristopili v korak s časom in z novostmi. Spraševali smo se, zakaj je to pomembno tako za nas, kot za učence in starše.

1.2 Namen in cilji raziskovalne naloge

Namen raziskovalne naloge je preučiti pomen vrednot ne samo pri učencih, ampak tudi pri zaposlenih in starših. Prav tako je namen, ugotoviti dejansko stanje glede poznavanja delovanja šole na vzgojnem področju. S pridobljenimi podatki smo želeli izboljšati pedagoško delo v izbrani ustanovi s poudarkom na ciljno usmerjenih vrednotah.

Cilj je torej ugotoviti, prepoznati in poenotiti skupne vrednote in primerjati s poslanstvom ter vizijo, ki bi bile glavno vodilo šole. Prav tako je cilj ugotoviti dejansko stanje glede najpomembnejših vrednot. Prav tako nas zanima, kako bi nabor vrednot in povezanost dejavnosti vplivala na delovanje šole.

Kot cilj, ki smo si ga zastavili kot uvod v raziskovalni problem je tudi preučiti literaturo in raziskave s področja vrednot in vzgojnega delovanja šole. Na podlagi rezultatov raziskave je končni cilj podati skupek najpomembnejših vrednot s smernicami za uresničevanje le-teh.

1.3 Raziskovalna vprašanja in omejitve pri obravnavanem problemu

Zastavili smo si naslednja raziskovalna vprašanja:

1. Kako se vrednote razlikujejo in katere so skupne (pri starših, učencih in zaposlenih), kje so največja odstopanja?
2. S katerimi dejavnostmi lahko spodbujamo razvoj teh najpomembnejših vrednot?
3. Ali so se vrednote v zadnjih desetih letih (od predhodnega vzgojnega načrta do prenove) ključno spremenile?
4. Kje in kako lahko uporabim nabor vrednot v povezavi s vizijo v mojem vzgojno-izobraževalnem zavodu?

V raziskavo je bil vključen kar velik vzorec, ki je zajemal 173 učencev, 45 zaposlenih in 148 staršev.

Omejitve pri raziskavi so bile po našem mnenju nepoznavanje globljega pomena vrednot. Da bi to omejitev pri učencih zmanjšali in jim približali razumevanje določenih vrednot smo izvedli tudi delavnice na temo vrednot, ki jih v nadaljevanju tudi predstavljamo. Prav tako je bila omejitev, da nekateri starši ne bodo želeli sodelovati v raziskavi ali se ne bodo poglobili. Drugih omejitev nismo zaznali.

1.4 Raziskovalne metode

Na osnovi primarnih podatkov smo v raziskovalni nalogi uporabili kvantitativno metodo. Poslužili smo se deloma tudi kvalitativne raziskovalne metode, saj smo z nekaj odprtih vprašanj želeli izvedeti katere so dejavnosti, projekti, načini in možnosti izboljšav glede vzgojnega delovanja šole.

1.5 Izvirni prispevek k praksi in teoriji

Raziskovalna naloga temelji na ciljnem razvoju najpomembnejših vrednot vzgojno-izobraževalnega zavoda. Namen je spodbujati najpomembnejše vrednote preko vzgojnega delovanja šole. Rezultati raziskovalne naloge bodo v pomoč vsem zaposlenim, staršem, učencem in tudi lokalni skupnosti, kot enemu izmed povezovalnih akterjev pri vzgojnem delovanju naših najmlajših. Prav tako so izsledki in analiza lahko v pomoč predhodni stopnji, torej vrtcu in naslednji stopnji, srednješolskemu izobraževanju.

Ta nabor vrednot bomo tekom let v povezavi s poslanstvom in vizijo šole implementirali skozi različne dejavnosti vzgojno-izobraževalnega zavoda.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Vzgojni koncept kot osnova za oblikovanje vzgojnega načrta

Vzgojni koncept predstavlja temeljno izhodišče za oblikovanje kakovostnega vzgojno-izobraževalnega okolja. Z jasno zastavljenimi cilji, vrednotami in načeli usmerja delo strokovnih delavcev ter spodbuja celosten razvoj otrok. Prav tako omogoča dosledno in smiselno delovanje vseh, ki so vključeni, krepi občutek varnosti, pripadnosti in spodbuja spoštljive medsebojne odnose. Z dobrim vzgojnim konceptom ustvarjamo prostor, kjer vsak posameznik lahko razvije svoje potenciale in prispeva k skupnemu dobremu.

Hozjan, Opeka in Glušić (2023, str. 28) so mnenja, da vzgojni načrt potrebuje okvir, ki ga da vzgojni koncept. Tega povzemajo kot celovit razmislek o vzgojni problematiki, ki s pomočjo norm in načel pomaga konkretnemu ravnanju ravnateljev, učiteljev, učencev in staršev. Razumljen je kot sinergično in predvsem načrtno delovanje šole na vzgojnem področju, saj se pričakuje, da bo vzgojno delovanje vseh deležnikov v šolskem prostoru temeljilo na skupnih normah in načelih. Vzgojni koncept oziroma pedagoška filozofija posamezne šole mora biti temelj za uresničevanje vzgojnega delovanja šole. Glavni namen vzgojnega koncepta bi moral biti, da predstavlja osnovo za vse vrednote in načela, ki so navedeni v vzgojnem načrtu in jih poveže v zasnovan skupek. Vzgojni načrt bi moral biti na vsaki šoli sestavljen avtonomno. Oblikovanje vzgojnega koncepta temelji na oblikovanju lastne vzgojne identitete šole.

Hozjan, Udovič in Čigon (2023, str. 30) so prav tako mnenja, da načrtovalci vzgojnega koncepta posamezne osnovne šole morajo natančno poznati teoretične podlage vzgojnega delovanja in njihov vpliv na neposredne praktične vzgojne učinke. Po drugi strani pa se mora pri vseh deležnikih v šolskem prostoru vzpostaviti soglasje o ciljih vzgojnega delovanja posamezne osnovne šole. Za vsak dobro zasnovan vzgojni koncept morajo biti določeni pogoji, ki jih predstavljamo v nadaljevanju.

1. Strokovno poznavanje vzgojnega delovanja
2. Varno in sproščeno okolje
3. Iskrenost med deležniki
4. Sposobnost poslušanja med sabo
5. Želja po vzgojnem delovanju

Slika 1: Pogoji za razvijanje vzgojnega koncepta

Vir: Hozjan, Udovič in Čigon, 2023, str. 30

Tako kot vsi pogoji, ki so potrebni za razvijanje vzgojnega koncepta so prav tako pomembne vse temeljne faze, ki se med seboj dopolnjujejo. Te predstavljamo v naslednji sliki.

Slika 2: Pet faz razvijanja vzgojnega koncepta

Vir: Hozjan, Udovič in Čigon, 2023, str. 31

Temeljni namen (v Hozjan, Udovič in Čigon, 2023, str. 31) prve faze je iskanje skupnih vrednot in lastnih pogledov pri različnih deležnikih. Ključno vlogo ima v tej fazi ozaveščanje vseh deležnikov o pomenu vzgojne funkcije šole. V drugi fazi je treba nabor vrednot skržiti na ključne in to s konsenzom. Postavljena mora biti sinergija in sicer tako, da se lahko različni deležniki identificirajo z njimi. Skupna vzgojna vizija mora biti jasno opredeljena. V tretji fazi gre za oblikovanje vzgojne vizije in načel, kateri je potrebno dodati natančno vsebinsko podobo. V četrti fazi je najpomembnejši korak implementacija vzgojnega koncepta z aktivnostjo že od samega začetka. Tukaj gre predvsem zato, na kakšen način bodo deležniki vzgojni koncept uresničevali v praksi in kako so seznanjeni z vsebino in do kolikšne mere so motivirani, da ga uresničujejo v življenju šole. Zadnja, peta faza je evalvacija. Pomembna je sprotna evalvacija. Evalvacija je tudi pomemben element za rast šole na področju vzgoje.

2.2 Vzgojni načrt kot pomemben element šolskega dela

Vzgojni načrt je od leta 2007 nov pojem v slovenski zakonodaji, saj je bil uveden z novelo Zakona o osnovni šoli. Šole so si nato, najkasneje do začetka šolskega leta 2008/2009 izdelale vsaka svoj vzgojni načrt, ki pa ga so dolžne izpopolnjevati, prilagajati in spreminjati tako, da bo ustrezen in koristen. Šole so začele razmišljati o tem, kako delajo, kaj in zakaj. Zavedati so se začele pomena poslanstva, vizije, ciljev in vrednot. In prav slednje imajo zelo velik pomen. Z doslednim oblikovanjem, seveda s skupnim sodelovanjem in upoštevanje širšega mnenja vseh deležnikov tako šola oblikuje svojo kulturo in miselnost.

Šinkovec (2017, str. 15) pravi, da so se ob uvajanju vzgojnega načrta odpirali razmisleki o tem, kaj je vzgoja. Ker je to zelo široko vprašanje, bomo izpostavili le dve dilemi: prva je, ali je možno vzgajati le nenačrtovano ali tudi načrtno; druga pa, ali je vzgoja predvsem dresura, ukalupljanje, prisila in nasilje ali spodbujanje osebnostnega razvoja posameznika.

V literaturi smo večkrat zasledili, da biti mora vzgojni načrt šole oblikovan premišljeno. Tako navaja tudi Škobalj (2010, str. 7), ki meni, da je prihodnost v rokah mladih. Zato je še posebej pomembno, kakšne smernice bomo dali mladim. Šole bi morale biti glavne nosilke tega procesa, predvsem pa čas kliče po tem, da se v naših izobraževalnih sistemih začne poudarjati vzgoja srca. Res je, da se ljubezni, prijateljstva, sočutja, dobrotelčnosti, razumevanja in

podobnih vrednot ne moremo naučiti na enak način po šolskih predmetov. Lahko pa se določenih vrednot naučimo z drugačnimi pristopi.

Šinkovec(2017, str. 31), kot pomemben raziskovalec in predavatelj glede vzgojnih načrtov še omenja, da mora biti vzgojni načrt zasnovan kot dinamičen in ne kot statičen dokument, ni napisan enkrat za vselej, ampak ga šola spreminja glede na svoje izkušnje. Torej morejo biti vzgojni načrti preverljivi, ovrednoteni in spreminjani v skladu s spoznanju iz prakse. Tako se razvijajo, prilagajajo potrebam in kakovostno izboljšujejo.

Prav tako Šinkovec (2017, str. 15) v svoji knjigi, ki je bila tudi doktorska disertacija omenja, da naj vzgojni načrt vsebuje zakonske osnove kot so: vzgojne dejavnosti, to so proaktivne in preventivne dejavnosti, svetovanje, usmerjanje ter druge dejavnosti (pohvale, priznanja, nagrade, vrste vzgojnih ukrepov in podobno). V noveli zakona ZOsn (2007, 60.d člen) je poudarjeno tudi sodelovanje s starši: vzgojni načrt naj vsebuje »oblike vzajemnega sodelovanja šole s starši ter njihovo vključevanje v uresničevanje vzgojnega načrta«.

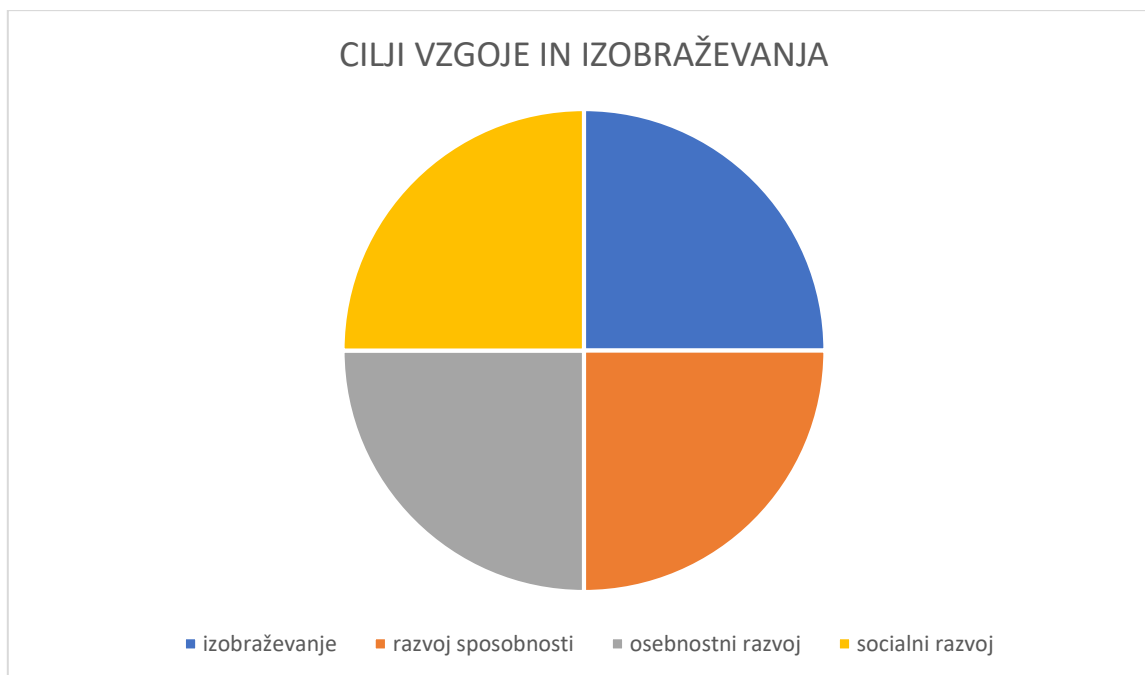
Zakonsko določilo da ali ne? To je bilo eno izmed prvih vprašanj, ki se je porajalo ob začetku snovanja vzgojnega načrta. Šinkovec (2017, str.24) povzema razloge za in proti zakonskega določila o vzgojnem načrtu, ki so bili izpostavljeni na javni razpravi na začetku snovanja, da se uvede vzgojni načrt.

Preglednica 1: Ključni razlogi za in proti zakonskemu določilu o vzgojnem načrtu

Razlogi za	Razlogi proti
Država ima pravne in moralne obveznosti, da uresniči v zakonih in deklaracijah zapisane cilje vzgoje in izobraževanja.	Šola naj vzgaja in ji ni treba dodatno nalagati te naloge še z zakonom.
Treba je ustvariti formalni okvir za vzgojni načrt.	Šola bolj kot načrt potrebuje vzgojni koncept, ki pa ga ni mogoče uzakoniti.
Okrepiti je treba vzgojno poslanstvo šole.	Nov dokument bo nekoristen papir v predalu.
Vzgoja naj bi potekala načrtovano in povsod.	Naj se ne rešuje samo osnovna šola, ampak celotna vzgojno-izobraževalna piramida
Strokovna obveza.	

Vir: Šinkovec, 2017, str. 24

Uvedba vzgojnega načrta je povezana z uresničevanjem 2. člena Zakona o osnovni šoli, zato Šinkovec (2017, str. 27) cilje razporeja v štiri skupine: izobraževalne cilje, cilje povezane z razvijanjem sposobnosti in talentov, cilje povezane s socialnim razvojem osebnosti in cilje, ki so povezani z osebnostnim razvojem učenca.

Slika 3: Štiri skupine ciljev vzgoje in izobraževanja, oblikovane na podlagi Unescovih štirih stebrov v Delors, 1996

Vir: Šinkovec, 2017, str. 27

Šinkovec (2017, str. 32) temu dodaja, da priporočila vsebini postavijo končni okvir. Po teh smernicah naj bi vzgojni načrt vseboval dve poglavji. Prvo poglavje naj bi bilo o vrednotah, ki jih šole izberejo same. K vrednotam naj se vključi tudi izjava o poslanstvu in vizija šole. Prav za prvo poglavje v drugem delu naloge predstavljamo izsledke raziskave. Drugo poglavje, in sicer o vzgojnih dejavnostih, pa naj vsebuje načela vzgojnih dejavnosti, vzgojne dejavnosti ter svetovanje in sporazumno reševanje problemov, kamor sta vključena tudi mediacija in restitucija. Tretji vsebinski sklop, pravila šolskega reda in hišni red pa naj bosta dva samostojna dokumenta.

Pri oblikovanju dobrega vzgojnega načrta in načrtovanju vrednot se moramo dotakniti tudi zgodovine vrednot in razvoja v Sloveniji. Škrinjar (v Bukovec, 2009, str.11-12) navaja, da je v slovenski osnovni šoli v obdobju pred osamosvojitvijo prevladoval uradni koncept vrednot, osnovan na idejah o bratstvu in enotnosti, tovarištvu, učenju, učenju in še enkrat učenju. Velik poudarek je imel boj, razredni boj, opomini, ukori ter papirnati ukrepi z veliko strahospoštovanja. Tistega so drugi gledali kot kaznjenca. Z nastopom demokracije je v Sloveniji nastopil tudi nov ekonomski red, ki je prinesel tako individualno pobudo kakor tudi tekmovalnost in svobodno konkurenco na trgu. Sistem je poskrbel za institucionalizacijo vzgoje v obliki koncepta dela oddelčnih skupnosti, kjer naj bi se oblikovale vrednote in odnosi. Učitelji so postali rešilne bilke tudi pri osebnih problemih. Ravno dobre prakse, ki so vključevale enoten nastop šole, vključevale starše in širše lokalno okolje, so pripeljale do ideje vzgojnega načrta. Tvorci ideje so prihajali iz šol, preučili smo jim tudi ideje strokovnjakov fakultet, ki so vzgojno delo v šolah že daljši čas preučevali. Tako smo v Zakon o osnovni šoli ob njihovi pomoči lahko zapisali: *60.d člen » Z vzgojnim načrtom šola določi načine doseganja in uresničevanja ciljev in vrednot iz 2. člena tega zakona, ob upoštevanju potreb in interesov učencev ter posebnosti širšega okolja. Vzgojni načrt vsebuje vzgojne dejavnosti in oblike*

vzajemnega sodelovanja šole s starši ter njihovo vključevanje v uresničevanje vzgojnega načrta. Vzgojne dejavnosti so proaktivne in preventivne dejavnosti, svetovanje, usmerjanje ter druge dejavnosti (pohvale, priznanja, nagrade, vrste vzgojnih ukrepov in podobno), s katerimi šola razvija varno in spodbudno okolje za doseganje ciljev iz 2. člena tega zakona. Pri pripravi vzgojnega načrta sodelujejo strokovni delavci šole ter učenci in starši. Vzgojni načrt sprejme svet šole na predlog ravnatelja po postopku, kot je določen za letni delovni načrt. O uresničevanju vzgojnega načrta ravnatelj najmanj enkrat letno poroča svetu staršev in svetu šole. Poročilo je sestavni del letne samoevalvacije šole.»

Priprava vzgojnega načrta je torej proces (Škrinjar v Bukovec, 2009, str.12), ki je sam po sebi skoraj bolj pomemben kot sam dokument s takim imenom. S tem se strinjamo tudi mi. Težava, ki se pojavlja v praksi, je ta, da šole želijo imeti v prvi vrsti popoln dokument, ki naj odžene vsakovrstne pripombe šolske inšpekcije, staršev in javnosti, kar nakazuje, kam je na žalost usmerjena pozornost šol. Tovrstni dokumentarni perfekcionizem namreč zabriše dejstvo zakaj dokument v resnici rabimo. Ni pomembno, koliko strani ima dokument, pač pa to, koliko bo v resnici uporaben za šolo samo.

Proces oblikovanja vzgojnega načrta je hkrati proces dozorevanja vzgojnega koncepta šole. Pri snovanju in načrtovanju vzgojnega dela (Gomboc v Bukovec, 2009, str.19) je pomemben pedagoški mir, celovitost pristopov, uravnoteženost, jasnost in trdnost vzgojnih načel, zanesljivost presoje problemov in priložnosti.

Kako se torej lotiti prenove vzgojnega načrta kot šola? Šola mora prepoznati vrednote (Škrinjar v Bukovec, 2009, str.13), to pa lahko stori s pogovori z učenci in starši v oddelčnih skupnostih, z učitelji v zbornici, s pogovori z ostalimi zaposlenimi, sistemsko pa z vprašalniki in analizo odgovorov. Tako smo se tega lotili tudi na naši šoli. Analizirali smo torej iz nabora in prioritete vrednot vseh akterjev, učencev, zaposlenih in staršev. Zraven smo seveda analizirali še vrednote lokalne skupnosti ter predhodne stopnje, vrtca. Menimo, da mora biti vse to zelo povezano.

Če povzamemo priporočila (Škrinjar v Bukovec, 2009, str.14) je v šoli potrebno:

- Opredeliti okoliščine, v katerih se šola nagaja,
- Analizirati, kaj so posebnosti, prednosti in pomanjkljivosti širšega okolja,
- Predeliti vizijo šole in njene konkretne aktivnosti znotraj njem,
- Narediti seznam vrednot, ki jih kot prednostne zaznavajo učenci, starši in šola,
- Opredeliti proaktivne dejavnosti, ki bodo vodile do uresničevanja teh vrednot,
- Opredeliti preventivne dejavnosti, ki bodo na voljo, ko bo uresničevanje teh vrednot v nevarnosti,
- Opredeliti, kako bo potekalo svetovanje in usmerjanje učencev, kdo in kdaj ter v kakšnem obsegu in na kakšen način bo to počel,
- Analizirati, kaj so posebnosti, prednosti in pomanjkljivosti širšega okolja,
- Opredeliti, katere vzgojne ukrepe bo šola uporabljala,
- Opredeliti, kdaj in kako se bodo vključevali starši v vzgojne dejavnosti v šoli (proaktivne in preventivne),
- V okviru vizije šole opredeliti, kako bo šola vplivala na kraj v kulturnem smislu in pomenu trajnostnega razvoja in katere vplive okolja bo kot zaželeno dopuščala v svojem delovanju ter to umestiti v vzgojni načrt,

- Pripraviti operativna pravila, ki določajo odnose v šoli, tako da: »Na podlagi vzgojnega načrta šola v pravilih šolskega reda natančneje opredeli dolžnosti in odgovornosti učencev, načine zagotavljanja varnosti, pravila obnašanja in ravnanja, določi vzgojne ukrepe za posamezne kršitve pravil, organiziranost učencev, opravičevanje odsotnosti ter sodelovanje pri zagotavljanju zdravstvenega varstva učencev. Pri pripravi pravil šolskega reda sodelujejo strokovni delavci šole ter učenci in starši(60.e člen ZOsn-I)«.

Gomboc v Bukovec (2009, str.16-17) pravi, da je vzgojni načrt prav tako tesno povezan z globalnimi družbenimi in kulturnimi razmerami. Prav tako je povezan z lokalnimi družbenimi razmerami. Lokalnimi v času in prostoru. V našem primeru mislimo slovenski in srednjeevropski prostor in zgodovino tega prostora. Širše družbene razmere se na poseben način kažejo v vrednotah, ki so lahko ozaveščene in artikulirane ali pa ne. Torej v vedenjskih vzorcih. Tisti, ki so se ji priučili star starši in starši sedanjih učencev. In, ki smo se jih priučili pedagoški delavci.

Smisel temelja vzgojnega načrta je, da učenci razumejo, da šola ni le prostor znanja, temveč tudi prostor sobivanja, kjer se učijo, kako biti človek med ljudmi.

Iskanje prav tega smisla pa zahteva skupno vizijo celotnega šolskega kolektiva ter aktivno sodelovanje vseh deležnikov – zaposlenih, staršev, učencev in širše lokalne skupnosti. Le tako lahko vzgojni načrt postane živo orodje, s katerim bodo otroci zrasli v sočutne, odgovorne in razmišljujoče posameznike.

Temeljni smisel vzgojnega načrta (v Gomboc v Bukovec, 2009, str. 17) je v odgovarjanju na nekaj preprostih vprašanj. Te smo si pri oblikovanju in prenovi zastavljali tudi mi. To so:

1. Kaj se dogaja globalno in kaj v lokalnem okolju? Kako živimo in kaj doživljamo v šoli? Kako šolo doživljajo učenci in kako starši? Kaj si te skupine želijo in kaj potrebujejo? Kateri so naši uspehi in kateri so naši problemi? S čim smo zadovoljni in kaj nas teži? Kaj je značilno za šolo v celoti, za posamezne oddelke in posamezne učence? Kako vidimo solo? Kje smo?
2. Kaj in kako delamo? Katere dejavnosti izvajamo? Kakšni so odnosi, komunikacija, šolska kultura v celoti? Kakšne so na različnih področjih posledice (uspehi, težave, zadovoljstvo, nezadovoljstvo) načina našega dela?
3. Kaj želimo, moremo ali bi morali spremeniti? Kaj je pri vzgoji (glede na naše učence in okolje, glede na probleme, s katerimi se srečujemo) za nas najpomembnejše in čemu bomo zato dali prednost? Na katerih področjih smo se pripravljene potruditi za novo kakovost?
4. Kako in v kolikem času lahko dosežemo spremembe? S čim vse je to povezano? Kaj potrebujemo pri uvajanju sprememb? Katere ovire pričakujemo? Katere procese bomo pozorno izvajali? Na kaj bomo pazili?
5. Kdaj in kako bomo spremljali uspešnost našega dela in stopnjo doseganja ciljev, ki smo si jih zadali? Kako bomo ravnali, če bomo uspešni in kako, če bomo manj uspešni?

Vidimo lahko, da je vzgojni načrt pomemben tako za učence kot za delavce šole. Je odličen pripomoček za evalvacijo in načrtovalec razvoja.

Pri oblikovanju vzgojnega načrta smo se orientirali tudi po priporočilih o načinih oblikovanja in uresničevanja vzgojnega načrta, ki so bila objavljena na spletni strani Ministrstva za šolstvo

in šport in jih navaja tudi Gomboc (v Bukovec, 2009, str.18) Posebej so opredeljena naslednja vzgojna načela:

- spoštovanja učencev in vzajemnega spoštovanja;
- aktivnega sodelovanja učencev;
- proaktivnega oziroma preventivnega delovanja;
- usklajenosti pristopa šole in staršev;
- združevanja pravic, odgovornosti in pravil;
- vzpodbujanja samonadzora in samodiscipline;
- usklajenosti vzgojnih dejavnikov in doslednosti ter
- osebnega zgleda.

Pasti vzgojnega načrta, na katere smo se osredotočili in bili nanje še posebej pozorni so bile te, da lahko vzgojni načrt ostane le na papirju in se ne prenese v vsakodnevno vzgojno delo. Prav tako lahko pride do neskladja med vrednotami in ravnanjem ali pomanjkanja vključenosti vseh deležnikov; zaposlenih, staršev in učencev.

Prav tako na pasti vzgojnega načrta opozarja tudi Gomboc Bukovec (2009, str.19), ki pravi, da vzgojni načrt nikakor ne more biti sredstvo kompenziranja slabosti šolskega sistema oziroma reševanja problemov, ki izvirajo iz značilnosti naše, slovenske šolske kulture. Vzgojni načrti torej ne bi smeli biti sredstvo in opora doseganja drugih ciljev. Vzgojni načrti prav tako ne bi smeli biti način discipliniranja in podrejanja učencev. Posledice kršitev in vzgojne ukrepe izvajamo namreč, ko dialoško, sporazumno in sodelovalno reševanje problemov in sporov ni bilo uspešno. Posledice kršitev in vzgojne ukrepe prav tako ne bi smeli enačiti s kaznovanjem, pač pa z asertivnim ščitenjem vrednot, pravil in mej.

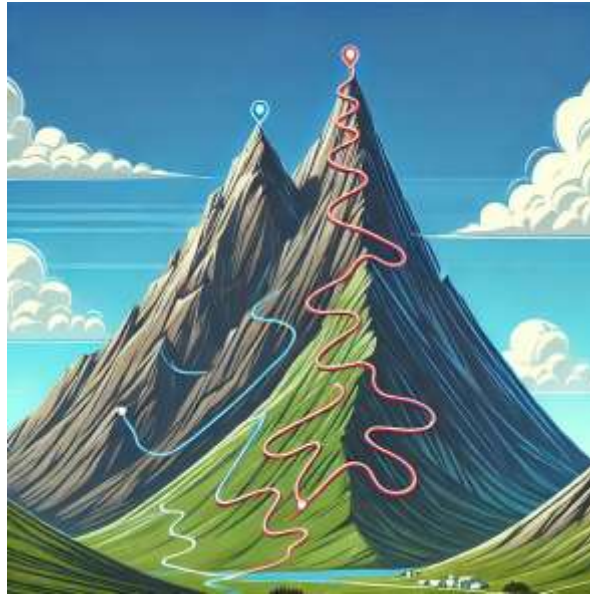
2.3 Oblikovanje ciljno usmerjenega poslanstva in vizije ter preplet pojmov

Pri oblikovanju vzgojnega načrta smo na šoli najprej izhajali iz jasnega določanja poslanstva in vizije, pri čemer smo se oprli na izbrane teoretične okvirje, ki jih v nadaljevanju tudi predstavimo. Ker se poslanstvo in vizija prepletata z vrednotami, smo le-te vključili v teoretične okvirje.

Poslanstvo se torej nanaša na to, KAJ in ZAKAJ počne organizacija (v Musek Lešnik, 2003, str. 169), medtem ko vrednote določajo, KAKO to počne in vizija opredeljuje, KAM želi organizacija s tem početjem priti. V poslanstvu torej iščemo odgovore na vprašanja kdo smo, kdo so naši uporabniki, s kakšnimi dejavnostmi se ukvarjamo, kakšne storitve zagotavljamo, kako jih izvajamo.

Vsaka organizacija potrebuje (v Musek Lešnik, 2003, str. 172) poslanstvo, cilje in razloge za obstoj, osmišljeno usmeritev, ki ji posveča večino svojih prizadevanj in procesov. Opredeljeno poslanstvo zunanji javnosti omogoča prepoznati, kaj in kako počne organizacija, notranji javnosti pa daje občutek stabilnosti in jasne identitete. Izjava o poslanstvu naj bi zaposlene opominjala na bistvo njihovega dela, jim služila kot kačipot za ravnanja, ki so v duhu skupnih vrednot, ter jih navdihovala in navduševala k uresničevanju vizije organizacije.

Kaj pa vizija? Vizijo pa si lahko predstavljamo kot vrh gore, ki ga želimo doseči. Po Sullivanu in Lyttonu, 2000 (v Musek Lešnik, 2003, str. 246) smo izdelali simulacijo, kako pomembna je jasna vizija. Kajti šele, če jasno vidimo proti vrhu gore oziroma jasno vidimo svoj cilj lahko tega le hitro dosežemo. Takrat ne izgubljammo časa s tavanjem in iskanjem.

Slika 4: Pot pri jasno začrtani viziji

Vir: lastni vir, prirejen po Musek Lešnik, 2003, str.246

Kaj je torej vizija? To je po Musek Lešniku (2003, str. 247) privlačna in uresničljiva podoba prihodnosti, ki določa KAM želi organizacija s svojim početjem priti. Je miselna predstava, ki vodi k stvarnemu prihodnjemu uspehu. Je posledica usklajenega delovanja možganov in srca, uma, čustev in duhovnosti. Njen razvoj pa je vedno ustvarjalen in včasih tudi zelo zahteven proces. Je vodilo, ki izraža želje, ki jih želi organizacija doseči. Burt Nanus navaja štiri močne posledice, ki jih sproži ustvarjanje vizije v organizaciji. To so:

- Vizija krepi občutek predanosti in daje energijo ljudem.
- Vizija osmišlja delo.
- Vizija utemeljuje standarde odločnosti.
- Vizija postane most med sedanostjo in prihodnostjo.

Pri opredelitvi pojmov vrednote, poslanstvo, vizija (v Musek Lešnik, 2003, str. 49-52) se strokovnjaki strinjajo, da so vrednote, poslanstvo in vizija temeljni elementi kulture organizacije. V literaturi in praksi smo ugotovili, da so pojmovanja precej nedosledna.

Vrednote predstavljajo osnovne prioritete kulture neke organizacije. So prepričanja o tem, kaj organizacija in njeni posamezniki cenijo, vrednotijo kot pozitivno, zaželeno in vredno truda. So zavestni izrazi tega, za kar se organizacija zavzema, nekakšen globlji kompas, ki usmerja ravnanja in vedenja organizacije in njenih ljudi ter utrjuje pojmovanje tega, kar je pomembno, za kar se je vredno bojevati in zavzemati. So vsebinski temelji, ki določajo, kako, na kakšne načine bodo organizacija in njeni zaposleni izpolnjevali svoje poslanstvo in sledili svoji viziji.

Poslanstvo opisuje namen oziroma smisel obstoja organizacije. Je dobesedno jedro, srce organizacije, njenih ravnanj in ravnanj zaposlenih. Opredeljuje odgovornosti organizacije do zaposlenih, ustanoviteljev, uporabnikov in širše družbe. Poslanstvo, zapisano v obliki kratke posplošene izjave, naj bi zajemalo vse tiste osnovne pojme, ki najbolj jedrnato opišejo organizacijo, njene značilnosti, storitve, temeljno filozofijo in cilje.

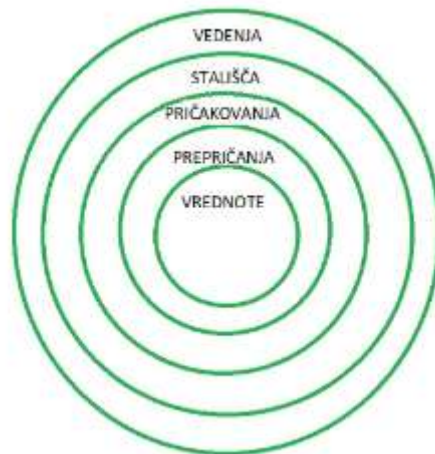
Vizija je posplošen opis predvidene prihodnosti organizacije, predstava idealizirane prihodnje podobe, ki izziva trenutni status quo. Predstavlja predvidevanje kam naj bi se organizacija usmerila v prihodnosti, kakšna naj bi bila in kaj naj bi počela. Vizija običajno opisuje organizacijo, kakšna naj bi (bo) postala, ko bo učinkovito dosegla svoje predvidene cilje. Ustvarjanje učinkovite podobe zelene prihodnosti zahteva sposobnost razširiti obzorja organizacije in njenih ljudi in upoštevanje različnih možnosti, ki se ponujajo. Odsotnost jasne vizije postaja težava vedno več organizacija,

Poslanstvo in vizija se ne razlikujeta (v Musek Lešnik, 2003, str. 55) le po vsebini, služita tudi drugačnim namenom. Poslanstvo lahko razumemo kot orodje, ki postavi jasne meje in pove, kaj da in kaj ne, kaj je za organizacijo sprejemljivo in kaj ne. Vizija pa navdihuje in motivira. Vizija torej spodbuja zviševanje pričakovanj, krepitev spretnosti, boljše izkoriščanje sposobnosti, možnosti in potencialov, medtem ko poslanstvo sproža pomisleke in organizacijo ščiti pred prenegljenimi in nepremišljenimi odločitvami in dejanji. Razumevanje poslanstva in jasna vizija zelene prihodnosti sta pogoja za prepoznavanje strateških dejavnikov, ki lahko vplivajo na nadaljnji razvoj organizacije- tako v obliki omejitev kot priložnosti.

Glede vizije Keršičeva (v Maver, 2016, str. 71) razmišlja širše in pravi, da je prihodnost Slovenije negotova. Pa ne negotova v smislu vsesplošnega pesimizma. Vedno se nam je bilo potrebno nekaj dokazovati. Pravi, da lahko delamo načrte, ustvarjamo vizije in postavljamo Slovenijo na prihodnji politični zemljevid Evrope in sveta. Potrebno je, da imamo vrednote, jih ves čas preverjamo in svoje delovanje usmerjamo tako, da se lahko v čim večji meri udeležimo. Glede negotove prihodnosti se z njo deloma strinjamo in ta praksa »negotovosti« se prevečkrat izraža tudi v šolskem sistemu.

2.4 Pomembnost vrednot

Najbolj nas je v raziskovalni nalogi zraven opredelitve vzgojnega načrta, poslanstva in vizije zanimalo, kaj sploh so vrednote? Že Aristotel je trdi, da je človek najbolj zadovoljen in srečen takrat, ko so njegova dejanja skladna z njegovimi vrednotami (v Musek Lešnik, 2003, str. 119). Kdor živi skladno s tistim, kar ima za dobro, pravo in resnično, samodejno občuti zadovoljstvo in pozitiven odnos do sebe in sveta. Naši cilji morajo torej biti skladni z našimi vrednotami na naše vrednote morajo biti skladne z našimi cilji. Vrednote so torej prepričanja o tem, kaj je pozitivno, zaželeno in cenjeno, ki vodijo in usmerjajo naše delovanje- tako osebna ravnanja posameznikov kot delovanje skupin in organizacij. V nadaljevanju predstavljamo nazorno predstavitev v obliki tarče.

Slika 5: Vrednotna tarča po Brianu Tracy-u
Vir: prirejeno po Musek Lešnik, 2003, str. 120

Po Muskovi klasifikaciji (v Šinkovec, 2017, str. 129) lahko rečemo, da so na prvi stopnički na lestvici hedonske vrednote. Na to stopničko lahko postavimo cilje vzgoje in izobraževanja, ki skrbijo za zdravje, varnost, ustrezno ugodje, skrb za prehrano, varovanje pred agresijo, pred zasvojenostjo in podobno. Na drugo stopničko sodijo potenčne vrednote. Na to stopničko lahko postavimo cilje, kot so: postati uspešen, pridobiti si znanje, da bi lahko uspešno nastopali na tekmovanjih, razviti sposobnosti in talente, da bi bili dobri delavci, proizvajalci, uspešni podjetniki. Na tretjo stopničko lestvice vrednot sodijo moralne vrednote. Na to stopničko postavimo cilje kot so moralna zrelost, oblikovanje moralnega značaja, dober človek, sočuten človek, pravičen človek, plemenit človek. Na zadnjo, četrto stopničko pa sodijo izpolnitvene vrednote, zato na to stopničko lahko postavimo vzgojne cilje, kot so povezanost z lepim, dobrim, resničnim in svetim. V razvoju posameznika se privzete vrednote spreminjajo od nižjega na višji nivo. V nadaljevanju predstavljamo klasifikacijo vrednot po Musku, ki je v Slovenskem prostoru večkrat omenjena in uporabljena.

Preglednica 2: Klasifikacija vrednot po Musku (2000. str. 29, 71 in 88)

KATEGORIJE	PRIMERI VREDNOT
4. Izpolnitvene	Lepota, resnica, modrost, vera, upanje
3. Moralne	Ljubezen, zvestoba, dobrot, delavnost, poštenost, sloga, mir, enakost, svoboda
2. Potenčne	Moč, denar, ugled, slava, politični uspeh, narodni ponos, domoljubje
1. Hedonske	Zabava, privlačnost, lepota, spolnost, udobnost, uživanje, zdravje, varnost

Vir: Prirejeno po Musek, 2000. str. 29, 71 in 88

Vrednote so po *Priporočilih o načinih oblikovanja in uresničevanja vzgojnega načrta osnovne šole*, ki jih je izdal Direktorat za vrtce in osnovno šolo Republike Slovenije (v Šinkovec, 2017,

str. 219) življenjski cilji, smernice, ideje in etična vodila, s pomočjo katerih posamezniki ali družbene skupine ocenjujejo sebe in okolje, v katerem živijo. Posamezniku nudijo oporo pri njihovem življenjskem slogu, opredeljujejo, kaj je pomembno in vredno truda. So vitalnega pomena za družbo, saj usmerjajo ravnanja ljudi.

Pri oblikovanju vzgojnega načrta in razumevanje teoretičnih okvirjev smo se naslonili tudi na hierarhično klasifikacijo vrednot po Musku, ki predstavlja enega izmed temeljnih teoretičnih pristopov k razumevanju vrednot v vzgojno-izobraževalnem procesu. Ta jih deli na dionizične in apolonske. K prvi kategoriji spadata hedonski in potenčni tip, k drugi pa moralni in izpolnitveni tip.

DIONIZIČNE VREDNOTE		APOLONSKE VREDNOTE	
HEDONSKI TIP	POTENČNI TIP	MORALNI TIP	IZPOLNITVENI TIP
Čutne Zdravstvene varnostne	Statusne Patriotske legalistične	Tradicionalne Družinske societalne	Kulturne Estetske Aktualizacijske Spoznavne verske
Veselje in zabava Družabnost Vznemljivo življenje, udobje, spolnost, dobra hrana, prosto gibanje, (svoboda), zdravje, varnost, počitek	Moč, ugled, slava, denar, politični uspeh, prekašanje drugih, dolgo življenje, ljubezen do domovine, narodni ponos, red, zakoni	Poštenost, dobrot, delavnost, družinska sreča, razumevanje s partnerjem, ljubezen do otrok, ljubezen, upanje, enakost, nacionalna enakopravnost, mir, sloga, pravica, (svoboda)	Kultura, umetnost, ustvarjalnost, lepota, narava, samoizpopolnjevanje, znanje, napredek, resnica, modrost, vera

Slika 6: Hierarhična klasifikacija vrednot po J. Musku
Vir: Musku Lešnik, 2003, str. 125

O vrstah in ene vrste klasifikaciji vrednot je govoril tudi Tierno, leta 1991 (v Šinkovec, 2017, str. 125) in jih deli po nosilcih. Torej osebne, družbene in splošne (obče) vrednote ali vrednote same po sebi. Te predstavljamo v naslednji preglednici.

Preglednica 3: Vrste vrednot po Tiernu

OSEBNE	<ul style="list-style-type: none"> imenujemo to, kar je posamezniku pomembno in vredno
DRUŽBENE	<ul style="list-style-type: none"> to kar ima družba za pomembno in vredno predstavljajo globalne cilje neke družbe ali družbene skupine
OBČE	<ul style="list-style-type: none"> tisto, kar je vredno ne glede na kulturo in osebna prepričanja

Vir: Šinkovec, 2017, str. 127

Čeprav smo pri snovanju vzgojnega načrta upoštevali različne teoretične pristope, smo se najbolj naslonili na preglednico vrednot po Musek Lešniku, saj velja kot smo že omenili za enega izmed temeljnih in najbolj prepoznavnih raziskovalcev na področju vrednot v vzgoji in izobraževanju ter širše, vrednot v organizacijah. Njegova klasifikacija, ki je precej natančna in široka nam je ponudila trdno osnovo za razumevanje ključnih vzgojnih usmeritev. V nadaljevanju zato predstavljamo izbrane vrednote s predlogi, kako jih v šolskem okolju tudi dejansko uresničevati in prav ti predlogi so bili osnova za oblikovanje naših vrednot ter ciljev. Iz njegovega širokega nabora, ki je temelj za vse organizacije smo izbrali tiste cilje, ki se nanašajo na vzgojno in izobraževalno delo in tiste vrednote, ki smo jih analizirali tekom raziskave.

Preglednica 4: Vrednote in filozofija, kako jih uresničevati

Delavnost	<ul style="list-style-type: none"> • Pozitiven odnos do dela. • Pripravljenost vlagati v napor in čas v delo. • Spodbujanje delavnosti z različnimi zadolžitvami in nalogami.
Znanje	<ul style="list-style-type: none"> • Zavedst, da je znanje ključ do uspeha v življenju. • Zavedanje, da je treba pri ljudeh spodbujati iskanje znanj. • Zavedanje, da znanje nikdar ni dokončno. • Spoštovanje iskanja intelektualnih izzivov, novih zamisli, resnice in razumevanja.
Disciplina	<ul style="list-style-type: none"> • Prepričanje, da je disciplina temelj uspešnega delovanja. • Jasna pravila in visoka pričakovanja. Poudarjanje skupnih ciljev, ki naj veljajo za vse. • Jasno opredeljene posledice morebitnega kršenja pravi. • Uveljavljanje jasno postavljenih pravil in sankcioniranje kršitev.
Enakost	<ul style="list-style-type: none"> • Spoštovanje vsakega posameznika. • Enake pravice in dolžnosti za vse, brez izjem. • Preprečevanje predsodkov, ki bi bili podlaga za razlikovanje. • Demokratično reševanje problemov in konfliktov.
Iskrenost	<ul style="list-style-type: none"> • Spodbujanje iskrene komunikacije. • Transparentnost delovanja. • Spoštovanje različnih mnenj.
Vljudnost	<ul style="list-style-type: none"> • Spoštljivo in prijazno vedenje do drugih. • Uporaba lepih besed, kot so "prosim" in "hvala". • Izražanje empatije in upoštevanje čustev drugih. • Sledenje družbenim normam za prijetno sobivanje.
Odgovornost	<ul style="list-style-type: none"> • Sprejemanje obveznosti in nalog ter njihovo vestno izpolnjevanje. • Zavedanje posledic svojih dejanj. • Skrb za skupno dobro in spoštovanje dogovorov.

Poštenost	<ul style="list-style-type: none"> • Spodbujanje poštenosti na vseh ravneh in v vseh odnosih znotraj in izven organizacije. • Zavračanje vseh dejanj, ki niso poštena.
Pravičnost	<ul style="list-style-type: none"> • Obravnavanje drugih, kot bi želeli biti obravnavani sami. • Zaščita vsakega posameznika pred nepravičnimi ravnanju. • Enaka pravila za vse. • Pravičnost pri odločitvah, nagradah, pohvalah, plačilu, kaznih.
Prijateljstvo in medsebojni odnosi	<ul style="list-style-type: none"> • Spodbujanje prijateljskih odnosov med ljudmi. • Spodbujanje prijateljskih odnosov med organizacijo in drugimi organizacijami.
Pripadnost	<ul style="list-style-type: none"> • Občutek povezanosti, sprejetosti in identifikacije z ostalimi v organizaciji. • Spodbujanje čustvenih in socialnih vezi.
Resnicoljubnost	<ul style="list-style-type: none"> • Iskanje globljih resnic. • Spodbujanje radovednosti, ki vodi k novim spoznanjem. • Iskanje resnice, tudi takrat, ko bi bila drugačna pot lažja. • Prepričanje, da je resnica edina prava pot.
Sodelovanje	<ul style="list-style-type: none"> • Spodbujanje timskega dela. • Spodbujanje sodelovanja med zaposlenimi, uporabniki, vodstvom, organizacijo in širšo skupnostjo.
Solidarnost	<ul style="list-style-type: none"> • Spodbujanje solidarnega odnosa. • Skrb za tiste, ki potrebujejo pomoč. • Pomoč šibkejšim.
Spoštovanje	<ul style="list-style-type: none"> • Spodbujanje spoštljivega odnosa do organizacije in zaposlenih in med zaposlenimi in vodstvom. • Prepričanje, da si vsi zaslužijo spoštljiv odnos.
Strpnost	<ul style="list-style-type: none"> • Strpen odnos do vsake vrste drugačnosti. • Sprejemanje in spoštovanje razlik. • Spodbujanje strpnih medosebnih odnosov. • Spodbujanje izražanja drugačnosti.
Samostojnost	<ul style="list-style-type: none"> • Primerni pogoji za samostojno opravljanje dela. • Spodbujanje samostojnosti in avtonomije. • Možnost samostojnega sprejemanja odločitev ter neodvisnega razmišljanja in ravnanja.
Skrbnost	<ul style="list-style-type: none"> • Natančnost in vestnost pri opravljanju nalog. • Prizadevnost, da stvari opravimo kakovostno. • Skrb za druge ljudi, naravo in stvari okoli nas. • Poudarek na odgovornem in premišljenem ravnanju.

Ugled	<ul style="list-style-type: none"> • Spodbujanje pozitivnega odnosa do učenja, poklica in dela. • Skrb za širši ugled. • Dober sloves, pridobljen s spoštljivim in odgovornim ravnanjem.
Ustvarjalnost	<ul style="list-style-type: none"> • Spodbujanje ustvarjalnih in konstruktivnih zamisli pri vseh. • Iskanje novih možnosti, postopkov, procesov in ravnanj. • Iskanje možnosti za doseganje enakih ali boljših rezultatov. • Iskanje možnosti za izboljšanje pogojev dela in življenja v organizaciji.
Varnost	<ul style="list-style-type: none"> • Skrb za varnost vseh. • Odstranjevanje vsega kar bi lahko kakor koli ogrožalo kogar koli v organizaciji.
Zabava	<ul style="list-style-type: none"> • Zagotavljanje pogojev za dobro počutje. • Dejavnosti, ki prinašajo veselje in sprostitev. • Dejavnosti za duševno zdravje in dobro počutje.
Zaupanje	<ul style="list-style-type: none"> • Spodbujanje spoznanja, da se lahko ljudje zanesejo na druge. • Spoznanje, da je zaupanje temelj dobrih medosebnih odnosov. • Prepoznavanje potreb vseh in skrb zanje, • Spodbujanje odprte in odkrite komunikacije, ki ustvarja zaupljivo vzdušje.
Zdravje	<ul style="list-style-type: none"> • Spoznanje, da je zdravje temeljna in najdragocenejša dobrina. • Skrb za zdravje vseh v organizaciji. • Skrb za zdrave delovne pogoje, zdravo hrano, dovolj gibanja in podobno.
Uspeh	<ul style="list-style-type: none"> • Doseganje zastavljenih ciljev. • Temelj na trudu, vztrajnosti in učenju iz napak. • Uspeh kot vodilo za samouresničitev in napredek.

Vir: Musek Lešnik, 2003, str. 351-363

Vrednote v vzgojnih načrtih osnovnih šol zavzemajo posebno mesto. Šinkovec (2017, str. 122) povzema definicijo, da so vrednote »cilji«, ki jih želimo doseči, zato delujejo kot »smernice«, da vemo kam potujemo, lahko pa jim kot Platon rečemo najbolj zaželene »ideje«, ki nas s svojo močjo pritegujejo, da jim sledimo, in tako vodijo in usmerjajo naše vedenje. Vrednote su usmerjene v prihodnost in razvoj. So etično vodilo.

Vrednote so po navadi relativno stabilne, se pa spreminjajo ob določenih nenadnih spremembah. Takrat, kadar se zavedamo, da nam takšne vrednote kot smo si jih zadali niso več vodilo po navadi nastopi kriza vrednot.

Ob vsem raziskovanju pa se najbolj zavedamo povezanosti vrednot s poslanstvom in vizijo - po *Priporočilih o načinih oblikovanja in uresničevanja vzgojnega načrta osnovne šole*, ki jih je izdal Direktorat za vrtce in osnovno šolo Republike Slovenije (v Šinkovec, 2017, str. 220) šola lahko

oblikuje izjavo o svojem poslanstvu in vizijo šole. Poslanstvo in vizija vsebujeta temeljne vrednote, značilne za določeno šolo in sta podlaga vzgojnemu načrtu šole. Z izjavo pojasnjuje svojo posebno družbeno vlogo in namen. Vizija opredeljuje, kako si delavci šole, starši in učenci zamišljajo uresničevanje poslanstva.

2.5 Pregled dosedanjih raziskav

Zavedamo se, da je kvalitetna izjava o poslanstvu, vrednotah in viziji lahko le rezultat široke, dolgoročne in globoke razprave vseh deležnikov, po svojih zmožnostih. Zato smo vključili najpomembnejše deležnike z vseh zornih kotov ter primerjali le-to z našim lokalnim okoljem. Pred tem pa smo seveda proučili in pregledali dosedanje raziskave na tem področju.

Kot vemo, so vrednote že dolgo predmet številnih raziskav, tako na področju psihologije kot tudi pedagogike. Tako kot smo v tem poglavju že spoznali, obstaja veliko študij, ki obravnavajo pomen in razvoj vrednot, zaznavamo pa manj raziskav, ki bi se celovito in poglobljeno posvetile šolskemu prostoru kot specifičnemu okolju za oblikovanje in prenos vrednot. Šola kot vzgojno-izobraževalna institucija ima pri tem ključno vlogo, zato je toliko bolj pomembno, da tovrstne študije postajajo bolj sistematične in aplikativno usmerjene in zato se nam je zdelo tudi smiselno, da za naš vzgojno-izobraževalni zavod naredimo širšo raziskavo.

Pomemben prispevek na tem področju je dal dr. Janek Musek, ki ga omenjamo že tekom celotne raziskovalne naloge v povezavi z vrednotami in, ki je s svojo hierarhično klasifikacijo vrednot in raziskavami vrednostnega sistema Slovencev postavil enega od temeljev za nadaljnje delo v vzgojno-izobraževalnem kontekstu. Prav zato smo se pri oblikovanju našega vzgojnega načrta in nabora vrednot odločili, da se opremo prav na njegov model, saj omogoča jasno in uporabno izhodišče za načrtovanje vzgojnih ciljev v šoli.

Musek Lešnik (2003, str. 31) glede dosedanjih raziskav navaja, da je glede na razširjenost govora o vrednotah, poslanstvu in viziji na splošno v organizacijah, doslej opravljenih presenetljivo malo raziskav. Manjši del raziskav ne potrjuje povezave med pristnostjo izjav o poslanstvu in viziji in učinkovitostjo organizacije, kar pa meni, da lahko to pripišemo temu, da so številne od teh izjav plod razmišljanja vodstva in ne konsenza v organizaciji. Med tem ko druge raziskave potrjujejo, da lahko ob pravilnem načrtovanju učinkovitost organizacije naraste za 50 odstotkov. Če pogledamo šolstvo, Musek Lešnik trdi, da se tam dosejajo veliki rezultati, saj obstaja skupna vizija. Očitno je torej, da empirični podatki iz raziskav potrjujejo smiselnost razpravljanja o vrednotah, poslanstvu in viziji v organizacijah.

Pri naši raziskavi smo se uprli tudi na spoznanja preteklih raziskav. Te navajajo, da so lahko tako kot prednosti, pri zapisu in določanju najpomembnejših vrednot, vizije in poslanstva lahko tudi slabosti oziroma pomanjkljivosti. Musek Lešnik (2003, str. 89) navaja, da to, ali so zapisane izjave o vrednotah, poslanstvu in viziji dobre, je odvisno predvsem od tega, ali zadovoljujejo razloge svojega nastanka. Če izražajo skupne vrednote in prepričanja o tem, kaj in kako naj bi organizacija počela, če ob tem upoštevajo dejansko stanje in zunanje okoliščine, če upoštevajo zmožnosti in omejitve organizacije, če so plod široke razprave, ki je upoštevala vse ključne deležnike in dala vsem možnost sodelovati in prevzeti del avtorstva, če predstavljajo dober temelj za učinkovito prihodnje delo, če opozarjajo na trenutne neučinkovite postopke- so lahko zelo učinkovite. Vse prepogosto pa so zapisane izjave niz lepih

misli, ki so se porodile vodji ali peščici posameznikov in se prašijo na policah. Vodilni namreč prepogosto želijo prijetne in privlačno oblikovane izjave o vrednotah, poslanstvu in viziji, ki pa ne izražajo želje drugih deležnikov.

Kot glavne pomanjkljivosti Musek Lešnik (2003, str. 95) med drugim navaja, da so razprave preveč nabite s čustvi, se vodstvo ne začne lotevati sprememb, je premalo vključenih v razpravo, kateri ne sledijo dejanja, slabi zgledi vodstva, odnosi ter enosmerna komunikacija.

Najpogostejše pasti (v Musek Lešnik, 2003, str. 100), na katere je treba biti v času razprave o vrednotah, poslanstva in viziji in uvajanja njenih posledic še posebno pozoren so:

- Opređeljene vrednote, poslanstvo in vizija ustvarjajo konflikt med zaposlenimi, uporabniki in ustanovitelji.
- Napačno načrtovanje časa razprave.
- Neustrezna vizija.
- Vrednote, ki ostajajo na površinski ravni.
- Premajhno sodelovanje zaposlenih z nižjih klinov organizacijske hierarhije.
- Konfliktna, dvoumna sporočila.
- Enosmerna komunikacija.
- Vrednote in vizija niso prevedene v svet dejanj in ravnanj.
- Slabi zgledi vodstva.
- Slabe metode merjenja uspešnosti
- Odsotnost nagrajevanja (in kaznovanja).
- Preveč tistih, ki jih spremembe ogrožajo.

Šinkovec (2017, str. 180) kor eden aktualnejših avtorjev današnjega časa, ki se ukvarja z vzgojo, navaja obsežno raziskavo glede tega, kako vzgojni načrt živi v osnovnih šolah. Ugotavlja, da so spoštovanje, znanje in odgovornost najbolj pogosto izbrane vrednote v vzgojnih načrtih osnovnih šol. Prav tako ugotavlja, da so moralne vrednote največkrat izbrane vrednote, sledijo jim potenčne in hedonske, izpolnitvene so najmanj krat izbrane vrednote. Prav tako je mnenja, da izbrane vrednote živijo v šolski praksi, ker ustvarjajo miselno obzorje, so referenčne, izhodiščne in oporne točke, omogočajo notranjo povezanost, sodelovanje in odgovornost članov skupnosti, krepijo identiteto skupnost, ponujajo izhodišče za etično vzgojo. Glede vzgojnega načrta pa ugotavljajo, da je po uvedbi le tega vzgojno delo na šolah bolj sistematično, načrtno, usklajeno in ciljno.

Čepin (2019, str. 49) pa v svoji raziskavi ugotavlja, da večina analiziranih šol sledi »Priporočilom o načrtovanju in uresničevanju vzgojnih načrtov v osnovnih šolah«, v katerem so navedena tri področja proaktivnega oziroma preventivnega delovanja. Pri večini analiziranih vzgojnih načrtov se je pokazalo, da šole na določajo načinov doseganja ciljev in vrednot iz 2. člena ZOsn, saj cilje v vzgojnih načrtih ne operacionalizirano. Jih samo preoblikujejo ali prepíšejo iz zakona.

Trdinova (2014, str. 39) v svoji raziskavi ugotavlja, da imajo učitelji zelo pozitivna stališča do vzgojnega načrta, saj ga je večina ocenila kot pomembnega. V tej ugotovitvi odseva dejstvo, da se učitelji zavedajo pomena načrtovane vzgoje v šoli. Šola že dolgo namreč ne predstavlja samo prostora učenja različnih predmetov, temveč predstavlja pomemben prostor, kjer se tako učenci, kot tudi učitelji učijo drug od drugega. Vedno več pozornosti se daje

medsebojnemu spoštovanju, učenju bontona, ustvarjanju občutka skupnosti, spoštovanju vrednot.

Osnovni namen raziskave, ki jo predstavljajo Kroflič in drugi (2009, str. 160- 175), je bil pokazati pomen načrtovanja vzgojne dimenzije in enotnosti delovanja vzgojnih dejavnikov v poklicnih in strokovnih šolah. Navajajo naslednje trditve in dejstva:

- K doseganju vzgojnih ciljev šole zavezujejo mednarodni dokumenti, mednarodne konvencije in resolucije o človekovih in otrokovih pravicah.
- Tako slovenska kot mednarodna stroka je dosegla visoko stopnjo soglasja, da mora biti načrtna vzgoja nujni sestavni del vseh šol in da jo je potrebno sistematično načrtovati tako vsebinsko, kakor tudi pri izvedbi pouka in načina življenja v šoli.
- Vzgojni cilji se izgublajo na nivoju načrtovanja izvedbenih kurikulumov. Med zapisanimi cilji v izvedbenih kurikulumih je mogoče najti le nekatere socializacijske cilje, z vidika načrtovanja izvedbe pouka pa je zaznati, da je v ospredju vzgoja za poslušnost, reproduktivnost in ne odgovornost in samostojnost, prav tako tudi ni dovolj izražena skrb za prilagajanje pouka specifičnostim dijakov.
- Doseganje vzgojnih ciljev mora biti sestavni dela samoevalvacije šol in eden izmed kazalnikov kakovosti šole. Ugotovljeni rezultati posnetka stanja morajo hkrati postati izhodišče za nadaljnje načrtovanje konkretnih vzgojnih prizadevanj, kadar je potrebno, pa tudi za morebitne dopolnitve daljnoročnejše razvojne strategije.

2.6 Didaktična igra kot osnova za raziskavo o vrednotah pri učencih

Ker se zavedamo, da je treba znanje o vrednotah pri učencih vedno znova osvežiti in nadgrajevati smo za naše učence od 5.- 9- razreda pripravili kratko didaktično igro, kjer so leti s pogovorom, debatiranjem in iskanjem rešitev v različnih situacijah prišli do boljšega razumevanja vrednot. To didaktično igro smo poimenovali: "Pot vrednot". Tema je bila razumevanje in izražanje vrednot (spoštovanje, prijateljstvo, poštenost, odgovornost, pomoč in drugo). Namenjena je bila izvedbi pri razrednih urah.

Priprava za učence je bila naslednja:

1. **Pripravite kartice z vrednotami** iz nabora vrednot za Vzgojni načrt OŠIC: npr. spoštovanje, odgovornost, prijaznost, poštenost, sodelovanje, empatija.
2. **Pripravite kartice s situacijami**, npr.:
 - Sošolec pozabi domačo nalogo in prosi za pomoč.
 - V trgovini vidiš, da je nekdo ukradel čokolado.
 - Prijatelj je žalosten, ker se je sprl z bratom.
 - Na igrišču se otrok ne more igrati, ker ga drugi ne sprejmejo.

Potek igre:

1. **Razdelitev učencev:** Razdelite učence v skupine po 3–5.

2. Prva naloga: Na začetku igre vsaka skupina izžreba eno vrednoto (iz škatle). Njihova naloga je, da se na kratko pogovorijo, kaj ta vrednota pomeni, in jo opišejo z eno povedjo.

- Primer za spoštovanje: Spoštovanje pomeni, da se do drugih obnašamo prijazno in jih cenimo.

3. Druga naloga: Vsaka skupina dobi kartico s situacijo. Njihova naloga je premisliti, kako bi v tej situaciji uporabili svojo vrednoto.

- Primer: Skupina z vrednoto prijaznost dobi situacijo Sošolec je žalosten, ker se mu je pokvarila najljubša igrača. Odgovor: Ponudili bi mu svojo igračo in ga skušali razveseliti.

4. Zaključek: Na koncu skupine predstavijo svoje odgovore. Skupaj razpravljajo, kako bi se še lahko odzvali in zakaj so vrednote pomembne.

Cilji igre:

- Učenci spoznajo pomen različnih vrednot in kako jih udejanjati v življenju.
- Razvijajo empatijo in veščine sodelovanja.
- Krepijo sposobnost reševanja konfliktov in iskanja rešitev.

Učenci so debatirali o vrednotah, ki so jih potem imeli tudi pri anketiranju. To so bile naslednje:

• Delavnost	• Prijateljstvo in	• Samostojnost
• Znanje	medsebojni	• Skrbnost
• Disciplina	odnosi	• Ugled
• Enakost	• Pripadnost	• Ustvarjalnost
• Iskrenost	• Resnicoljubnost	• Varnost
• Vljudnost	• Sodelovanje	• Zabava
• Odgovornost	• Solidarnost	• Zaupanje
• Poštenost	• Spoštovanje	• Zdravje
• Pravičnost	• Strpnost	• Uspe

Slika 7: Didaktična igra »Pot vrednot«- vrednote
Vir: lastni vir

Situacije za razumevanje, debato in krepitev pomembni vrednot pa so bile:

- Sošolec pozabi domačo nalogo in prosi za pomoč.
- V trgovini vidiš, da je nekdo ukradel čokolado.
- Prijatelj je žalosten, ker se je sprl z bratom.
- Na igrišču se otrok ne more igrati, ker ga drugi ne sprejmejo.
- Mlajši brat/sestra ti vzame najljubšo igračo in jo pokvari.
- Starši te prosijo za pomoč pri pospravljanju, vendar si želiš igrati video igre.
- Pri kosilu zmanjka sladice, vendar bi jo vsi radi pojedli.
- Opaziš, da sosedov pes potrebuje pomoč, ker je ostal zunaj v mrazu.
- Tvoj prijatelj je pozabil ključke in ne more vstopiti v hišo.
- Učitelj napačno obtoži tvojega sošolca, da je govoril med uro.
- Sošolec te prosi, da mu pokažeš odgovore med testom.
- Tvoja prijateljica dobi slabo oceno in se zaradi tega počuti obupano.
- Nekdo v razredu nenehno moti uro, ti pa se želiš osredotočiti.
- Med športno uro nekdo reče, da ne želi igrati s tabo, ker nisi dovolj dober/dobra v igri.
- Pri igri na igrišču eden od otrok nikogar ne izbere za ekipo.
- Tvoj prijatelj izgubi pri igri in začne jokati.
- Skupina otrok se norčuje iz nekoga, ker mu igra ne gre dobro.
- Na rojstnodnevni zabavi eden od povabljenih razbije krožnik, ker je bil nespreten.
- Pri igri z lego kockami si eden od otrok prisvaja vse najlepše kocke.
- Na ulici vidiš starejšo gospo, ki težko nese vrečke iz trgovine.
- V trgovini nekdo po nesreči zbije steklenico s police, vendar se pretvarja, da ni kriv.
- Opaziš, da je nekdo pustil denarnico na klopi v parku.
- Med čakanjem v vrsti nekdo poskuša pred teboj skočiti naprej.
- V avtobusu vidiš, da starejša oseba stoji, medtem ko so sedeži zasedeni.
- Najdeš denar na tleh pred šolo. Nihče te ni videl.
- Tvoj prijatelj pove nekaj neprijaznega o drugem sošolcu, vendar misli, da ga ne boš izdal.
- Učitelj razdeli dodatne sladkarije, vendar vidiš, da je en otrok ni dobil.
- Opaziš, da tvoj prijatelj na socialnih omrežjih deli neprijazne komentarje o nekom.
- Tvoj znanec ukrade nekaj iz trgovine in te prosi, da tega ne poveš nikomur.

Slika 8: Didaktična igra »Pot vrednot« - situacije
Vir: lastni vir

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 Časovni potek raziskave

Raziskava je bila izvedena kot osnovna analiza za oblikovanje oziroma posodobitev vzgojnega načrta šole. Potekala je v mesecu decembru, ko smo zbrali in obdelali ključne podatke, ki so nam pomagali prepoznati trenutno stanje, vrednote ter potrebe šolske skupnosti. Zbrani podatki so služili kot izhodišče za nadaljnje načrtovanje vzgojnih ciljev in konkretnih ukrepov v šolskem prostoru. Vso delo, ki je pripeljalo do ključnih ugotovitev je trajalo do meseca maja.

3.2 Postopek zbiranja podatkov

Podatke smo zbirali s pomočjo anketnega vprašalnika, ki je bil pripravljen posebej za potrebe analize vzgojnega načrta naše šole. Oblikovali smo tri ločene vprašalnike – enega za zaposlene, drugega za starše in tretjega za učence od 5.-9. razreda. Vsak vprašalnik je bil prilagojen ciljni skupini, pri čemer smo želeli pridobiti celostni vpogled v doživljanje in razumevanje vrednot ter vzgojnega delovanja šole z različnih zornih kotov. Ključno zbiranje podatkov je potekalo, kot smo že omenili v mesecu decembru, sodelovanje pa je bilo prostovoljno in anonimno za starše, za zaposlene in učence pa bolj kot ne obvezno.

3.3 Raziskovalna metoda

V raziskavi smo uporabili tri ločene anketne vprašalnike kot osnovno raziskovalno orodje. Vprašalniki so vsebovali večinoma vprašanja zaprtega tipa, kar nam je omogočilo kvantitativno obdelavo podatkov in primerjavo odgovorov med skupinami. V vprašalnike za zaposlene smo vključili tudi nekaj vprašanj odprtega tipa, ki so prispevala k kvalitativni analizi in boljšemu razumevanju stališč ter predlogov sodelujočih. S tem smo zagotovili kombinirani pristop, ki združuje prednosti kvantitativnega in kvalitativnega raziskovanja.

Elementi oziroma vprašanja v anketnem vprašalniku so bili usmerjeni v doseganje namena in postavljenih ciljev raziskave. Za opisovanje dejstev, odnosov in procesov ter za proučevanje domače in tuje literature smo uporabili deskriptivno metodo. Vprašalniki so bili posredovani v elektronski obliki. Učenci so vprašalnike izpolnjevali v šoli pri razrednih urah.

Metoda anketiranja se nam je zdela najprimernejša, saj je anketirancem omogočala anonimno odgovarjanje, kar je omogočalo večjo iskrenost pri odgovarjanju in pridobitev realnejših podatkov.

3.4 Hipoteze

Na podlagi raziskovalnih vprašanj smo postavili naslednje hipoteze:

- *HIPOTEZA 1:* Večina najpomembnejših vrednot je enaka tako pri starših, učencih in zaposlenih.

- **HIPOTEZA 2:** Predpostavljamo, da se bodo nekatere vrednote pri starših, učencih in zaposlenih ujemale in, da bosta poslanstvo in vizija pomembno vodilo pri oblikovanju prihodnosti zavoda.
- **HIPOTEZA 3:** Vrednote se v izbranem vzgojno-izobraževalnem zavodu tekom let spreminjajo.

3.5 Raziskovalni vzorec

V raziskavi je sodelovalo 173 učencev, 45 zaposlenih in 148 staršev. Učenci so bili vključeni večinoma vsi od 5. do 9. razreda, ki so bili na dan anketiranja v okviru razredne ure v šoli prisotni. Zaposleni in starši so bili večkrat nagovorjeni k izpolnjevanju anketnega vprašalnika. Tako se je vzorec tudi ustrezno povečal.

3.6 Razprava in rezultati

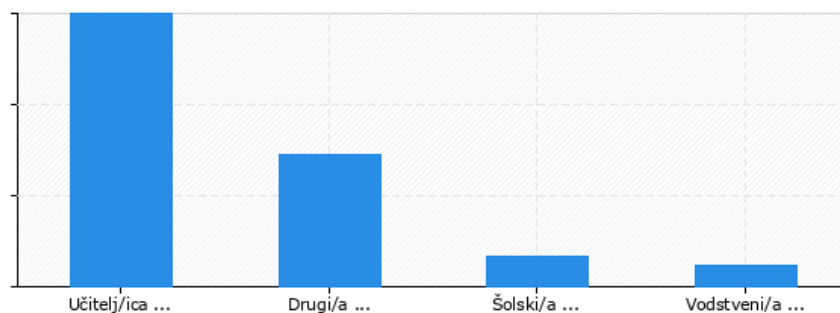
Razpravo in rezultate smo razdelili na šest vsebinsko zaključenih sklopov, ki so:

- Analiza osnovnih podatkov anketirancev;
- Zadovoljstvo z vzgojnim delovanjem in seznanjenost z vzgojnim načrtom;
- Izboljšave in izvajanje;
- Analiza najpomembnejših vrednot;
- Povezave med poslanstvom, vizijo in uresničevanjem vrednot ter
- Izvirni prispevek k praksi in teoriji.

3.6.1 Analiza osnovnih podatkov anketirancev

Struktura učencev glede na spol nam kaže, da je v raziskavi sodelovalo 52% dečkov in 48% deklic, povprečno enako razdeljenih glede na oddelke, od 5. do 9. razreda.

Struktura zaposlenih je bila razdeljena glede na delovno mesto, ki ga opravljajo. Tako je bilo največ učiteljev (60%), temu so sledili drugi delavci šole (29%) ter razumljivo v majhnih odstotkih šolski svetovalni in vodstveni delavci šole.

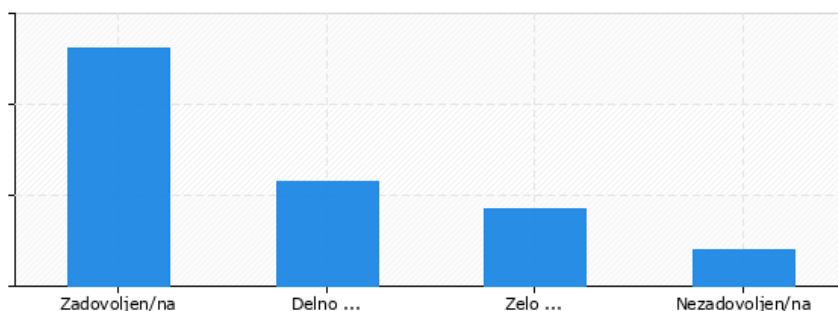
Graf 1: Struktura zaposlenih glede na delovno mesto

Pri starših tega podatka nismo zbirali, saj se nam ni zdel pomemben.

3.6.2 Zadovoljstvo z vzgojnim delovanjem in seznanjenost z vzgojnim načrtom

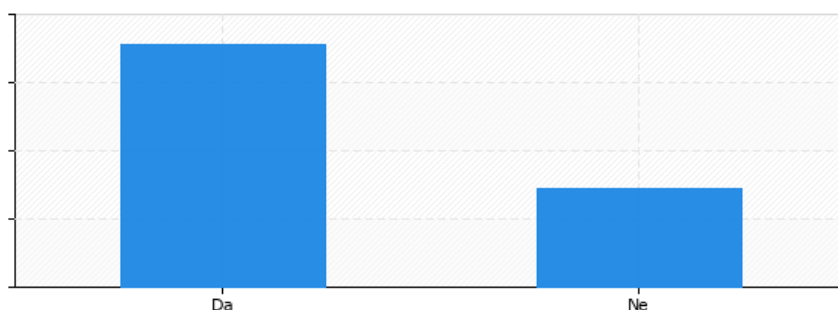
Raziskava je bila izvedena tudi z namenom pridobiti vpogled v zadovoljstvo različnih ciljnih skupin (zaposlenih, staršev in učencev) z vzgojnim delovanjem šole, ter seznanjenostjo z vzgojnim načrtom. V današnjem času je ključno, da so vsi člani šolske skupnosti (učitelji, učenci in starši) seznanjeni s cilji, vizijo, poslanstvom in vrednotami ter smernicami vzgojnega načrta, saj le tako lahko sodelujejo pri njegovem uresničevanju. V raziskavi smo se osredotočili na to, kako učinkovito se ti cilji prenašajo v prakso in kako jih posamezniki dojemajo ter ocenjujejo. Ugotovitve bodo služile kot osnova za nadaljnje izboljšave v vzgojnem delu naše šole in boljše vključevanje vseh deležnikov v razvoj šolskih politik.

Ko razmišljamo o izzivih vzgajanja otrok v enaindvajsetem stoletju (Juul, 2021, str. 130) moramo omeniti, da so sodobni otroci izvrstni učitelji. Doživeti morajo to, kako pomembni so za starše in druge, ki nam je mar za njih. Zato smo prav s tem namenom učence povprašali, kako so zadovoljni s tem, kako jih na šoli vzgajamo. Iz rezultatov ankete ugotavljamo, da jih je večina zadovoljnih oziroma zelo zadovoljnih, kar predstavlja skupaj kar 69 %. 23 % jih je delno zadovoljnih in samo 8 % nezadovoljnih.

Graf 2: Zadovoljstvo učencem z vzgojo v šoli

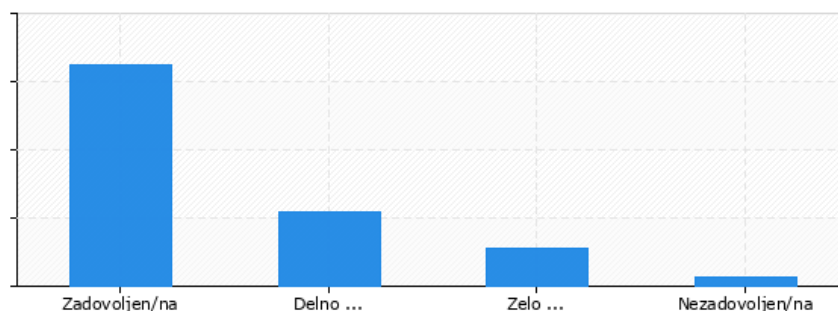
Ugotavljamo, da so učenci delno seznanjeni z vzgojnim načrtom, saj jih je na vprašanje, ali veš kaj je vzgojni načrt 71 % odgovorilo pritrdilno in kar 29% učencev ne ve, kaj je vzgojni načrt.

Graf 3: Poznavanje vzgojnega načrta pri učencih

Na vprašanje »Na kakšen način si se seznanili z vzgojnim načrtom« jih je 62 % odgovorilo, da ga je predstavil učitelj oziroma učiteljica. 9 % si ga je ogledalo na spletni strani šole in 6 % je takih, ki so jim vzgojni načrt predstavili starši. 23 % je odgovorilo »drugo«.

Če pogledamo zadovoljstvo zaposlenih z vzgojnim delom šole jih je 65 % zadovoljnih, 22 % delno zadovoljnih, 11 % zelo zadovoljnih in 3 % nezadovoljnih. Ta podatek nam kaže, da so potrebne izboljšave in, da je bilo treba zvišati zadovoljstvo, kajti vedno lahko še vsak deležnik nekaj stori v dobrobit vseh.

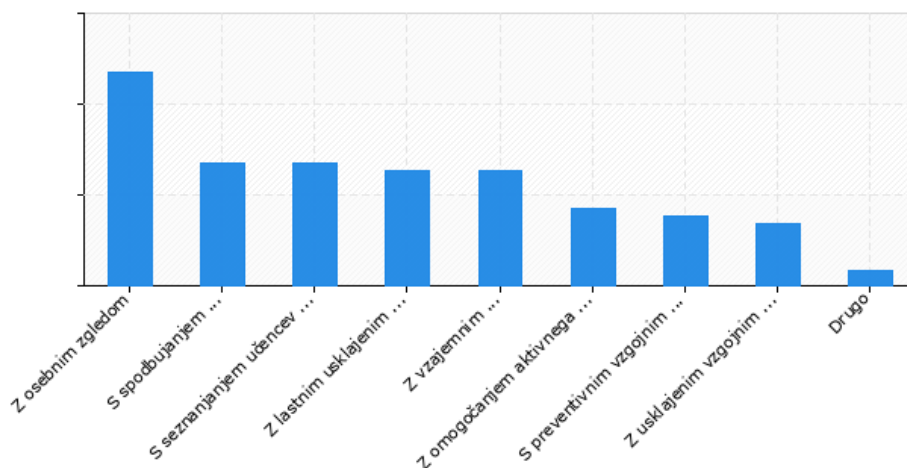
Graf 4: Zadovoljstvo zaposlenih z vzgojnim načrtom šole

Zaposlene smo povprašali tudi, na kakšen način najpogosteje vzgojno delujejo na delovnem mestu. Kajti, zavedamo se, da je vzgojno delovanje na delovnem mestu v šoli temeljnega pomena za ustvarjanje varnega, spodbudnega in spoštljivega okolja, kjer se lahko vsi – učenci, učitelji in ostali zaposleni – razvijajo kot celostne osebnosti. Šola ni zgolj prostor za pridobivanje znanja, ampak tudi prostor, kjer se oblikujejo vrednote, vedenjski vzorci in medosebni odnosi.

Učitelji in drugi zaposleni s svojim zgledom učence učimo odgovornosti, spoštovanja, sodelovanja in strpnosti. Vzgojno delovanje se kaže v vsakodnevnih interakcijah, reševanju konfliktov, spodbujanju pozitivnega vedenja in vzpostavljanju jasnih pravil. Pomembno je, da so zaposleni dosledni, pravični in empatični, saj tako gradijo zaupanje in občutek varnosti pri učencih.

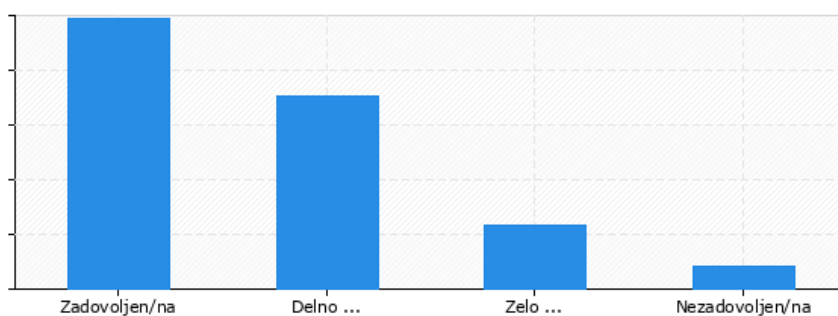
Vzgojno delovanje vpliva tudi na delovno klimo med zaposlenimi. Kjer vladata spoštovanje in odprta komunikacija, se lažje rešujejo izzivi, sodelovanje je bolj učinkovito, učitelji pa lažje opravljajo svoje poslanstvo. Na dolgi rok vzgojno delovanje pomembno prispeva k razvoju odgovornih, samostojnih in etičnih posameznikov, ki znajo sobivati v družbi. Zato ni le naloga učiteljev, temveč skupna odgovornost vseh, ki soustvarjajo šolski prostor.

Naslednji graf nam prikazuje, da zaposleni najpogosteje vzgojni delujejo z osebnim zgledom (24 %), s spodbujanjem samonadzora in samodiscipline učencev (13 %), s seznanjanjem učencev o pravicah, odgovornostjo in pravili (13 %), z lastnim usklajenim vzgojnim delom in doslednostjo (13 %) ter z vzajemnim spoštovanjem učencev (prav tako 13 %). Temu sledi vzgojno delovanje z omogočanjem aktivnega sodelovanja učencev, preventivnim in usklajenim vzgojnim delom in usklajenim vzgojnim delom s starši.

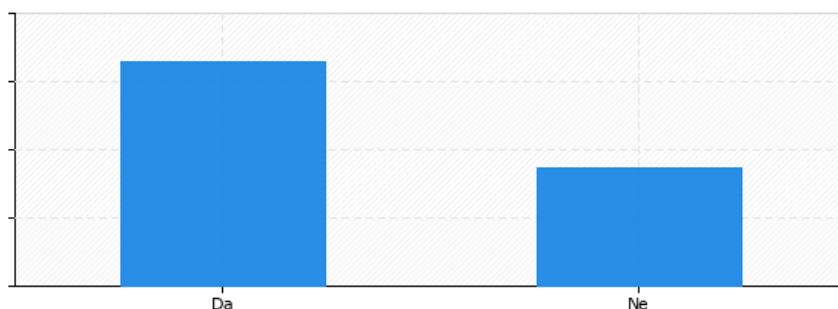
Graf 5: Vzgojno delovanje zaposlenih na delovnem mestu

Starše smo povprašali, kako so zadovoljni z vzgojnim delom naše šole. Rezultati ankete kažejo, da so starši z vzgojnim delovanjem šole zadovoljni, kar predstavlja 49 % ter delno zadovoljni, 35 %. To pomeni, da šola že izkazuje določene pozitivne prakse na tem področju, hkrati pa se zavedamo, da obstaja prostor za izboljšave. Pomembno je, da mnenja staršev vzamemo kot konstruktivno povratno informacijo in se vprašamo, na katerih področjih lahko vzgojno delovanje še okrepimo. Z vključevanjem vseh deležnikov – zaposlenih, učencev in staršev – lahko skupaj gradimo še bolj varno, spoštljivo in vzgojno učinkovito šolsko okolje.

Graf 6: Zadovoljstvo staršev z vzgojnim delom šole

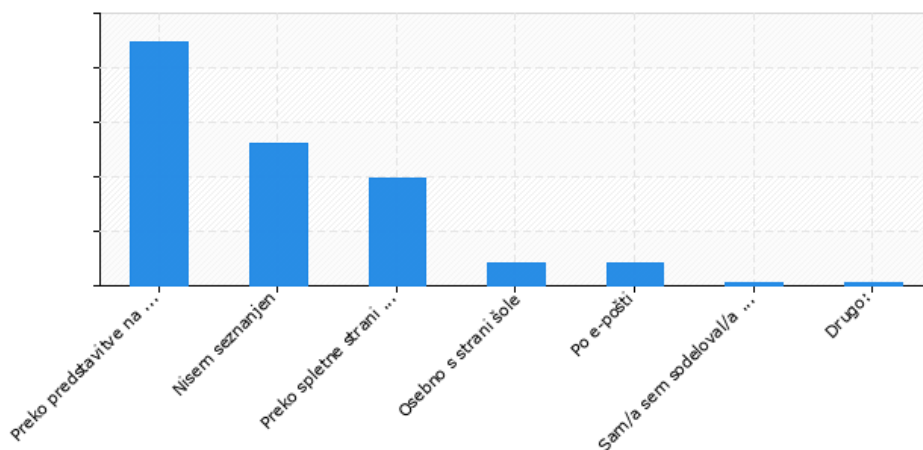
Ugotavljamo, da je z vsebino vzgojnega načrta seznanjeno 66 % staršev in kar 34 % ni seznanjeno. To nakazuje, da je potrebno vložiti več v seznanjanje, ne samo preko spletne strani, ampak tudi na sestankih ob začetku šolskega leta in sproti na roditeljskih sestankih v okviru različnih tematik.

Graf 7: Seznanjenost staršev z vzgojnim načrtom šole

Glede na to, na kakšne načine so se seznanili z vzgojnim načrtom ugotavljamo, da se jih je kar velika večina seznanila preko predstavitve na sestanku (45 %). Glede na razkorak pri rezultatu glede seznanjenosti in vira seznanjenosti lahko sklepamo, da bi mogoče morali povečati prisotnost na sestankih, saj takrat predstavitev doseže največ deležnikov. Hkrati pa bi bilo smiselno predstaviti, lahko tudi določene izseke, tekom celotnega šolskega leta. Kar 26% staršev navaja, da z vzgojnim načrtom ni seznanjeno. Iz tega lahko sklepamo, da se le-ti ne udeležujejo sestankov in ne obiskujejo spletne strani šole, preko katere je seznanjenih 20% staršev. Manj so se seznanili osebno, po e- pošti, s sodelovanjem in preko drugih virov.

Iz grafa je prav tako razvidno, da je pomanjkanje sodelovanja pri oblikovanju vzgojnega načrta šole s starši in šolo. Kajti vsi deležniki; učenci-šola-starši morajo biti del vzgojnega načrta, kar s to obsežno raziskavo tudi potrjujemo.

Graf 8: Način seznanjenosti staršev z vzgojnim načrtom šole

3.6.3 Izboljšave in izvajanje

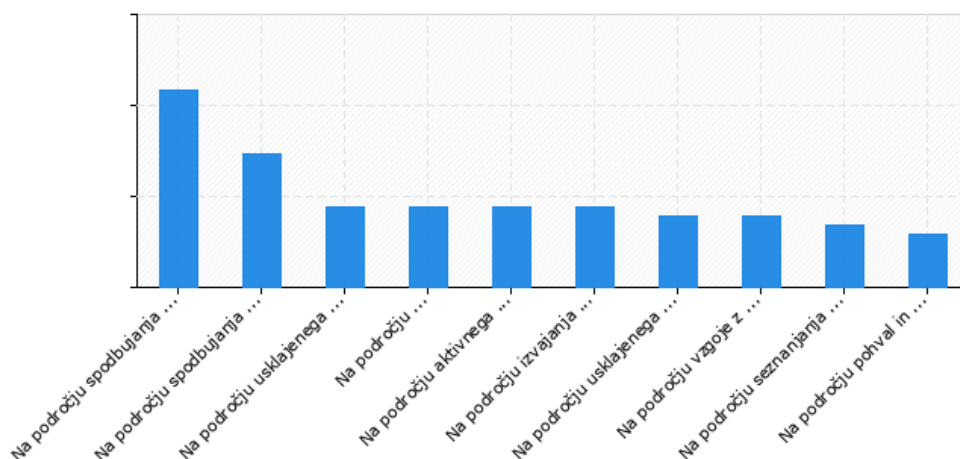
Vzgojni načrt šole je temeljni dokument, ki usmerja vzgojno delo in določa vrednote ter pričakovano vedenje v šolskem okolju že vrsto let. Da bi bil učinkovito uresničen, je pomembno, da ga redno spremljamo, vrednotimo in po potrebi prilagajamo. Hozjan et.al

(2023, str. 473) ugotavljajo, da je bil z letom 2008 v slovenski šolski prostor uveden vzgojni načrt pri katerem lahko zasledimo razvijanje zavesti o državni pripadnosti in narodni identiteti, vedenja o zgodovini Slovencev, njihovi kulturni in naravni dediščini ter spodbujanje državljske odgovornosti. Danes je težnja vzgojnega načrta malce drugačna.

Zaposlene smo povprašali za mnenje, na katerih področjih bi se lahko izboljšalo vzgojno delo šole. Področja so bila naslednja:

- Na področju usklajenega vzgojnega dela zaposlenih;
- Na področju usklajenega vzgojnega dela s starši;
- Na področju spodbujanja samonadzora in samodiscipline učencev;
- Na področju seznanjanja učencev s pravicami in dolžnostmi;
- Na področju vzgoje z osebnim zgledom zaposlenih;
- Na področju preventivnega vzgojnega dela;
- Na področju aktivnega sodelovanja učencev pri njihovi vzgoji;
- Na področju spodbujanja spoštovanja in strpnosti;
- Na področju izvajanja vzgojnih ukrepov ter
- Na področju pohval in nagrad za učence.

Zaposleni so mnenja, da bi se največ lahko izboljšalo na področju spodbujanja spoštovanja in strpnosti (22 %) in samonadzora in samodiscipline učencev (15 %). Z 9 % so bila enako ocenjena področja usklajenega vzgojnega dela s starši, preventivnega vzgojnega dela, aktivnega sodelovanja učencev pri njihovi vzgoji in izvajanja vzgojnih ukrepov. Področje usklajenega vzgojnega dela zaposlenih in osebni zgled predstavljata po 8 %, seznanjanje učencev s pravicami in dolžnostmi 7 % in najmanj, 6 % predstavlja področje pohval in nagrad za učence.

Graf 9: Področja za izboljšave s strani zaposlenih

Za osebni zgled se je v naši raziskavi odločilo 8 % zaposlenih. Tukaj menimo, da se prav tega mogoče premalo zavedamo, saj že Lewis (2018. str. 1) navaja, da se človeški možgani neprestano prilagajajo novim dogodkom s prevezovanjem in tvorbo novih nevronov. Ta dejavnost je najintenzivnejša pred adolescenco. Zato se v tem obdobju otroci najhitreje učijo.

V tem času se oblikujejo tudi njihovi vedenjski vzorci in značajske poteze. Učitelji že od nekdaj vedo, da učenci s pomočjo zgledov hitreje dojemajo nove in težje razumljive pojme.

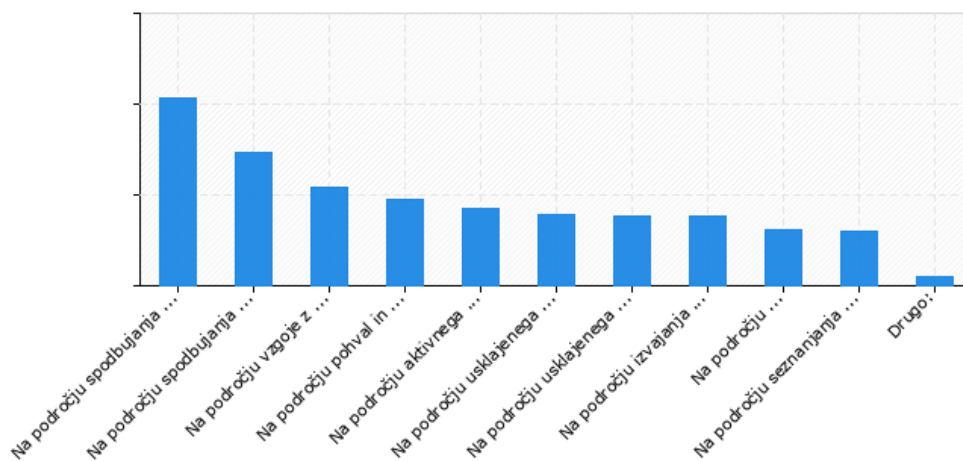
Vemo, da se lahko veliko naučimo tako odrasli kot otroci s pomočjo vzora ali zgleda. To navaja tudi Škobalj (2010, str. 7), ki pravi, da je prav vzor tisti, ki prižge prvi plamen v človeku, ko gre za človeške vrednote. Nekdo na gane s svojo požrtvovalnostjo, človekoljubjem, pogumom, odpustljivostjo, razumevanjem, dobrotom, sočutjem in drugimi vrednotami ter na ta način sproži v nas vzgib, da bi mu želeli biti podobni. Kasneje se vrednote v človeku postopoma krepijo in oblikujejo.

O pomenu vzgojnega dela razmišlja tudi Šinkovec (2017, str. 17), ki pravi da je vzgoja je intencionalno delovanje, je tudi sistematično kontinuirano delo. Vzgoja je nekaj trajnega, nekaj, kar poteka redno, po načrtu, postopno, v skladu z otrokovim razvojem. Ker je to sistematično delo je potrebno sodelovanje med različnimi vzgojitelji in vzgojnimi ustanovami, torej sodelovanje med starši, učitelji in vzgojitelji, med vodstvom šole i drugimi zaposlenimi, med družino in šolo, med šolo in lokalno skupnostjo.

Starše smo prav tako povprašali za mnenje, na katerih področjih bi se lahko izboljšalo vzgojno delo šole. Področja so bila naslednja:

- Na področju vzgoje z osebnim zgledom zaposlenih;
- Na področju usklajenega vzgojnega dela zaposlenih;
- Na področju usklajenega vzgojnega dela s starši;
- Na področju spodbujanja samonadzora in samodiscipline učencev;
- Na področju seznanjanja učencev s pravicami in dolžnostmi;
- Na področju preventivnega vzgojnega dela;
- Na področju aktivnega sodelovanja učencev pri njihovi vzgoji;
- Na področju spodbujanja spoštovanja in strpnosti;
- Na področju izvajanja vzgojnih ukrepov ;
- Na področju pohval in nagrad za učence ter
- Drugo.

Ti so mnenja, da bi se lahko največ izboljšalo na področju spodbujanja spoštovanja in strpnosti (21 %), samonadzora in samodiscipline učencev (15 %) ter na področju vzgoje z osebnim zgledom zaposlenih (11 %). Manj so mnenja, da na področju pohval in nagrad (9 %), usklajenega vzgojnega dela zaposlenih (8 %), usklajenega vzgojnega dela s starši (8 %), področju aktivnega sodelovanja učencev pri njihovi vzgoji (8%) te na področju izvajanja vzgojnih ukrepov (8 %). Področji preventive in seznanjanja s pravicami in dolžnostmi sta bili obe ocenjeni s 6 %.

Graf 10: Področja za izboljšave s strani staršev

Iz rezultatov raziskave je razvidno, da so zaposleni in starši mnenja, da obstajajo ključna področja, kjer bi bilo potrebno izboljšati vzgojno delovanje naše šole. Tako zaposleni kot starši izpostavljajo, da bi se največ lahko izboljšalo na področju spodbujanja spoštovanja in strpnosti, kar kaže na potrebo po večji pozornosti in ukrepih za oblikovanje pozitivnih medosebnih odnosov v šolskem okolju in morda tudi izven. Prav tako je področje samonadzora in samodiscipline učencev med glavnimi izzivi, kjer je še veliko prostora za napredek, da bi učenci razvili odgovornost za svoje vedenje.

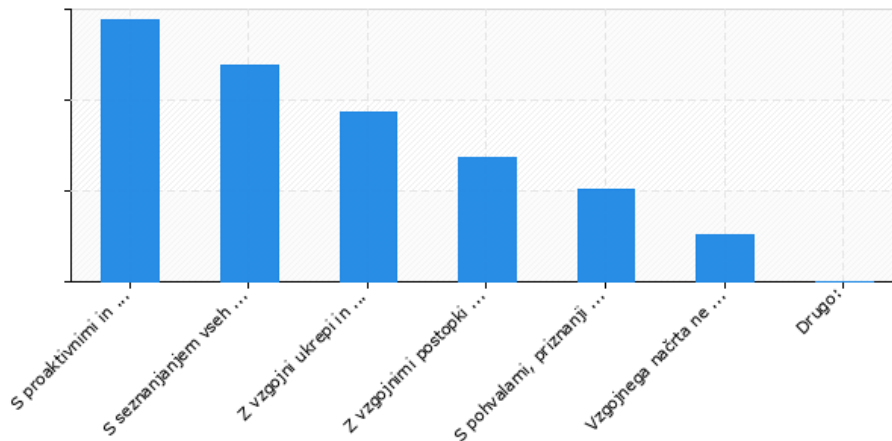
Po mnenju zaposlenih in staršev se pomembnost usklajenega vzgojnega dela s starši ter preventivnega vzgojnega dela še vedno premalo izpostavlja. Krepitev tega področja bi pripomogla k večji povezanosti med šolo in domačim okoljem, kar je ključnega pomena za učinkovito celostno vzgojo otrok. Podobno velja za aktivno sodelovanje učencev pri njihovi vzgoji, kjer bi bilo morda smiselno iskati še več priložnosti za vključevanje učencev v proces odločanja o lastnem vedenju in razvoju. K temu teži tudi naša šola.

Med manj poudarjenimi področji se izpostavljata pohvale in nagrade, ki so ocenjena kot manj pomembna, vendar menimo, da bi s sistematičnim uvajanjem pozitivnih spodbud lahko še izboljšali motivacijo in vedenjske vzorce učencev. Prav tako je potrebno več pozornosti posvetiti osebnemu zgledu zaposlenih, saj ima zgled učiteljev in drugih zaposlenih ključno vlogo pri oblikovanju vrednot in vedenja učencev, o čemer smo že govorili.

Spremembe so torej možne in potrebne. Tudi Senge (v Musek Lešnik, 2003, str. 41) piše o možnih spremembah v šolah. Sam, vidi rešitve v učečih šolah, ki spodbujajo pet tako imenovanih disciplin: osebno učinkovitost, skupno vizijo, miselne modele, skupinsko (timsko učenje) in sistemsko razmišljanje.

O načinih izvajanja vzgojnega načrta smo povprašali zaposlene. Ti so mnenja, da najpogosteje vzgojni načrt izvajajo s proaktivnimi in preventivnimi dejavnostmi v okviru vsakodnevne šolske prakse (npr. kakovostno organiziranje učenja, vzajemno spoštovanje, odgovornost na področju učenja, medsebojnih odnosov), kar predstavlja 29 %, s seznanjanjem vseh akterjev (zaposlenih, staršev in učencev) o vsebini vzgojnega načrta (24 %), temu sledijo vzgojni ukrepi

in opomini (19 %) in vzgojni postopki (npr. svetovanje, šolska mediacija, restitucija), kar predstavlja 14 %. S pohvalami in priznanji izvajajo vzgojni načrt 10 % zaposlenih. Najmanj, 5 % zaposlenih pa vzgojnega načrta ne pozna.

Graf 11: Načini izvajanja vzgojnega načrta v šoli

Zanimalo nas je tudi, kateri izmed projektov je še posebej zaznamoval vzgojno delo šole.

Ti so bili: Projekt strpnost, Varno in spodbudno učno okolje, Zdrava šola, Otroški parlament, Mediacija, RNUUO, Erasmus, VSUO ter Celostni razvoj in etika VIZ. Prav tako so omenjena preventivna predavanja policistov s konkretnimi in praktičnimi primeri.

Na osnovi odgovorov lahko sklepamo, da je večina zaposlenih prepoznala projekte, ki so pozitivno vplivali na vzgojno delovanje šole. Med najbolj izpostavljenimi projekti so projekt strpnost, ki je poudaril pomembnost spoštovanja in strpnosti med učenci, ter zdrava šola, ki spodbuja zdrav življenjski slog in dobro počutje učencev in zaposlenih. Prav tako se pogosto omenjajo projekti, kot so varno in spodbudno učno okolje ter medvrstniška mediacija, ki so prispevali k večji varnosti in medsebojnemu sodelovanju.

Posebno omenjeno je bilo tudi izvajanje preventivnih predavanj s policisti, ki so učencem omogočila konkretne in praktične primere, kako se izogniti nevarnostim in težavam v vsakdanjem življenju, kako postopati v prometu in podobno. Prav tako se omenja Erasmus, ki je omogočil širše mednarodno sodelovanje in razumevanje različnih kultur, kar dodatno obogati vzgojni vidik šole. Projekti povezani z Erasmus so tudi pri nas v porastu, kar bogati tako zaposlene kot učence.

Menimo, da so vse te pobude in projekti s oblikovali bolj vključujoče, varno in spoštljivo šolsko okolje, ki spodbuja tako osebni kot družbeni razvoj učencev in prav tako zadovoljstvo zaposlenih. Kljub temu pa je nekaj odgovorov nakazovalo, da morda noben od projektov ni povzročil pomembnih sprememb na vseh področjih vzgoje, kar pomeni, da bi bilo smiselno še naprej prilagajati in izboljševati izvajanje teh projektov.

Zanimalo nas je tudi, kaj je še posebej pomembno za šolsko kulturo in kje bi lahko šola bila še boljša.

Iz odgovorov je razvidno, da je šolska kultura močno zaznamovana s spoštovanjem, strpnostjo in enakostjo, kar se odraža v vsakodnevnih interakcijah med učenci, zaposlenimi in starši. Zaposleni se osredotočajo na osebni vzgled, ki ima pomembno vlogo pri oblikovanju vrednot in vedenja učencev. Poleg tega so zaposleni mnenja, da dobro sodelujejo s starši ter imajo zaupanje v učence, kar prispeva k pozitivnemu in spodbudnemu okolju.

Šolska kultura je tudi zelo povezana, saj se poudarja skrb za drug drugega, pomoč in sodelovanje, kar je ključno za ustvarjanje varnega in podpornega okolja za učenje. Močni so tudi na področju tekmovanj iz znanja, kjer se spodbujajo učenčeve sposobnosti in kompetence. Učenci se udeležujejo raznih tekmovanj in spodbujamo jih, da s tekmovanji kontinuirano nadaljujejo tekom celotnega šolskega procesa in jih ne opustijo.

Kljub tem pozitivnim lastnostim pa se pojavljajo tudi področja, kjer bi želeli biti še boljši. Nekateri odgovori izpostavljajo potrebo po večjem zaupanju v svoje delo in izpopolnjevanju komunikacije s starši, saj bi bilo učinkovitejše sodelovanje s starši lahko še izboljšano. Prav tako bi želeli izboljšati dorečenost in razumljivost vzgojnega načrta, da bi bil ta jasen in dosleden za vse, kar bi pripomoglo k večji učinkovitosti vzgojnega dela. Prav zaradi tega smo se lotili tudi korenite prenovе.

Šola si tudi prizadeva za boljše razumevanje in sprejemanje drugačnosti, kar je zelo pomembno za razvoj socialnih veščin in medsebojnih odnosov med učenci. Na področju vzgoje bi želeli še bolj poudariti samostojnost, odgovornost in mirno reševanje konfliktov, kar bi dodatno prispevalo k gradnji pozitivne in strpne šolske kulture.

Na splošno so zaposleni in starši zadovoljni z dosedanjim delom šole, vendar se zavedajo, da vedno obstaja prostor za napredek.

Sodelovanje s starši s strani šole je izjemnega pomena. Tako, kot se nam je zdelo pomembno pri oblikovanju vzgojnega načrta vključiti učence in zaposlene, je enako pomembno to, da smo k sodelovanju povabili tudi starše. Zavedamo se, kako pomemben je sodelovalni odnos. Vemo, da lahko z izmenjavo izkušenj, informacij, mnenj in pogledov veliko prispevamo k boljšim odnosom in sobivanju. Tudi učiteljevo razumevanje in predvsem vzgojno-izobraževalno prizadevanje bo boljše razumljeno. Starši morajo biti v pomoč, da učitelju pomagajo spoznati učenčev osebni razvoj. Odnosi morajo biti dobri in pošteni. Učitelji pa se zavedajo tudi, da so prav starši pomemben vir povratnih informacij o delovanju šole. Le tesno sodelovanje med učitelji, učenci in starši lahko daje optimalne rezultate v pridobivanju znanja in delovnih navad.

Zaposlene smo povprašali tudi, po čem bi si želeli, da bi bila šola še posebej prepoznana na vzgojnem področju in čemu naj bi se še posebej posvečali. So mnenja, da si šola želi biti prepoznavna kot vzgojna ustanova, kjer prevladujejo medsebojno spoštovanje, strpnost, odgovornost in prijaznost. Ti pojmi so bili v odgovorih največkrat izpostavljeni. So temelj zdravega šolskega okolja. Posebno pozornost pa bi želeli nameniti oblikovanju šole brez mobilnih telefonov za učence, saj menimo, da to spodbuja boljše medsebojne odnose, osredotočenost na pouk in pouk brez motilcev. Tudi evropske smernice se nagibajo k temu.

Želimo si, da bi se učenci in zaposleni spoštovali med seboj, vključno s spoštovanjem učiteljev in sošolcev ter upoštevanjem pravil med učnim procesom. Vztrajamo pri vzgoji za poštenost, pravičnost in lep zgled – tako v vedenju kot v medosebni komunikaciji. Pomembna nam je tudi kultura prehranjevanja, bonton in vljudnost.

Poudarjamo pomen tega, da se učenci čutijo slišane in varne, zato si želimo več odkritih pogovorov o njihovih težavah in večje pozornosti do vedenja učencev med vsemi odmori, malico in kosilom. Cenimo delavnost, disciplino in zavest, da je vsak posameznik pomemben del skupnosti. Prav tako si želimo, da novi sodelavci že ob prihodu pokažejo osnovni bonton, kot je pozdravljanje sodelavcev in učencev v prostorih in okolici šole, vendar z določeno mero.

Poseben poudarek namenjamo tudi mirnemu reševanju konfliktov ter razvoju sproščenih, a spoštljivih odnosov med vsemi vključenimi v vzgojno-izobraževalni proces. Naša želja je, da bi bila šola prostor, kjer znamo poskrbeti drug za drugega in kjer se krepi zavest o skupnem dobrem.

3.6.4 Analiza najpomembnejših vrednot

Vrednote so, kot čez celotno raziskovalno nalogo tudi ugotavljamo, temelj vsake šolske skupnosti, saj usmerjajo vedenje, vplivajo na medosebne odnose ter soustvarjajo vzdušje, v katerem se učenci in zaposleni učijo, rastejo in sodelujejo. Prav zato smo se odločili za analizo vrednot v naši ustanovi – da ozavešimo, katere vrednote so nam skupne, katere si želimo še okrepiti in kakšno vzgojno podobo šole si želimo v prihodnosti.

Pomembnost vrednot se kaže v vsakodnevnem življenju šole: v medsebojnem spoštovanju, komunikaciji, načinu reševanja konfliktov, odnosu do dela ter skrbi za druge. Z analizo želimo spodbuditi skupen razmislek o tem, kakšne odnose gradimo in kakšno kulturo soustvarjamo. Na ta način krepimo pripadnost, medsebojno razumevanje in usmerjamo vzgojno-izobraževalno delo v smeri, ki bo podpirala tako osebno rast učencev kot strokovno delo vseh zaposlenih.

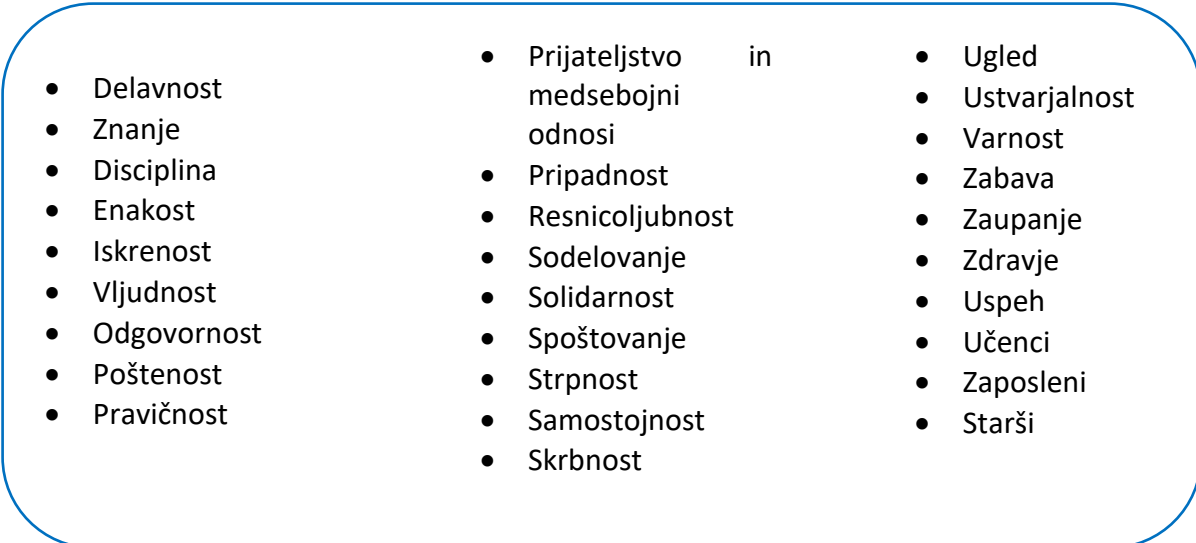
Pri analizi najpomembnejših vrednot smo izhajali iz dejstva, da morajo biti to skupne vrednote, ki so pomembne tako zaposlenim, učencem in ne nazadnje tudi njihovim staršem. Na to opozarja že Žerakova (2024) in izpostavlja vizijo šolstva preko OECD, kjer navajajo, da mora učenec imeti aktivno vlogo v učnem procesu, svoje znanje bodo morali namreč uporabiti v neznanih in spreminjajočih se okoliščinah, za kar bodo potrebovali širok nabor spretnosti in strategij, ki jim bodo pomagale, da bodo premagovali izzive, s katerimi bodo soočeni. Škobalj (2010, str. 7) meni, da človeške vrednote predstavljajo tisto ločnico, na kateri se odloča kvaliteta bivanja posameznika in širše skupnosti.

Vrednote se spreminjajo, miselnost se spreminja, prav tako prioritete v ustanovi in vsakega posameznika. Morda se, kot nekateri avtorji trdijo, nahajamo v krizi šolstva. Peter Senge (v Musek Lešnik, 2003, str. 39) že nekaj let nazaj že zelo nazorno opisuje krizo sodobnega šolstva. Pravi, da so izobraževalni sistemi zastareli in se niso sposobni soočiti z vse večjimi zahtevami sodobnega sveta. Vse večjo preobremenjenost učencev pripisuje dejstvu, da so šole relikti zgodnje industrijske dobe v sodobnem svetu, ki temeljijo na modelu tekočega traku. Pravi še, da otroci preveč delujejo po enakem sistemu. Tako naj bi motivacija postala učiteljeva

odgovornost, ne pa več učenčeva. Disciplina se je omejila na upoštevanje pravil, ki jih postavi učitelj, ne pa na razvijanje samodiscipline. Učenci bi morali biti obravnavani kot soustvarjalci učenja in ne kot produkt.

Naslednje ključno vprašanje je bila ocenitev vrednot, ki bi jih morali na šoli še posebej razvijati. Anketiranci so imeli na voljo ocenjevalno lestvico, kako pomembne so jim določene vrednote. Odločali so se torej med nepomembno, malo pomembno, srednje pomembno, pomembno in zelo pomembno. To na lestvici določa povprečje od 1 do 5. Vse skupine anketirancev, tako učenci, zaposleni in starši so imeli enako vprašanje, saj smo želeli dobiti čim bolj relevantne podatke.

Vrednote, ki so jih morali oceniti so bile naslednje:

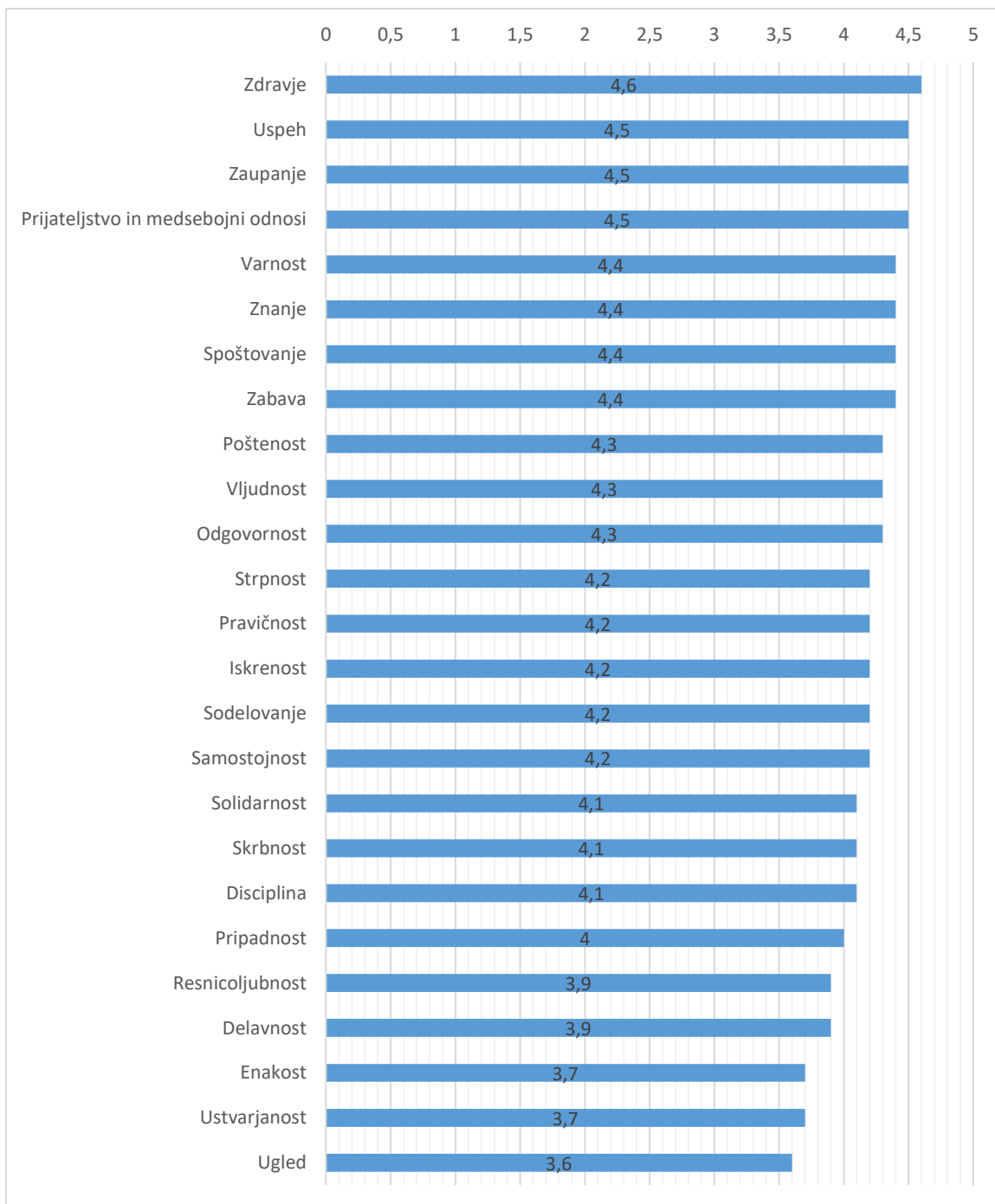
-
- Delavnost
 - Znanje
 - Disciplina
 - Enakost
 - Iskrenost
 - Vljudnost
 - Odgovornost
 - Poštenost
 - Pravičnost
 - Prijateljstvo in medsebojni odnosi
 - Pripadnost
 - Resnicoljubnost
 - Sodelovanje
 - Solidarnost
 - Spoštovanje
 - Strpnost
 - Samostojnost
 - Skrbnost
 - Ugled
 - Ustvarjalnost
 - Varnost
 - Zabava
 - Zaupanje
 - Zdravje
 - Uspeh
 - Učenci
 - Zaposleni
 - Starši

Slika 8: Ključne vrednote, ki bi jih morali na šole še posebej razvijati
Vir: lastni vir

Tukaj prikazujemo povprečja glede ključnih vrednot pri učencih.

- Zdravje: 4,6
- Uspeh: 4,5
- Zaupanje: 4,5
- Prijateljstvo in medsebojni odnosi: 4,5
- Varnost: 4,4
- Znanje: 4,4
- Spoštovanje: 4,4
- Zabava: 4,4
- Poštenost: 4,3
- Vljudnost: 4,3
- Odgovornost: 4,3
- Strpnost: 4,3
- Pravičnost: 4,2
- Iskrenost: 4,2
- Sodelovanje: 4,2
- Samostojnost: 4,2
- Solidarnost: 4,1
- Skrbnost: 4,1
- Disciplina: 4,1
- Pripadnost: 4,0
- Resnicoljubnost: 3,9
- Delavnost: 3,9
- Enakost: 3,7
- Ustvarjalnost: 3,7
- Ugled: 3,6

Enaka povprečja prikazujemo še grafično. Urejena so po vrsti od zelo pomembnih do nepomembnih vrednot.

Graf 12: Povprečje ključnih vrednot, ki bi jih morali še posebej razvijati s strani učencev

Na podlagi odgovorov učencev na vprašanje »Katere vrednote bi morali na vaši šoli še posebej razvijati?« je razvidno, da največjo pomembnost pripisujejo vrednotam, ki prispevajo k zdravemu, varnemu in spodbudnemu okolju. Najvišje ocenjene vrednote so zdravje (4,6), uspeh (4,5), zaupanje (4,5) in prijateljstvo ter medsebojni odnosi (4,5), kar nakazuje na potrebo po odnosih, ki temeljijo na podpori, razumevanju in skupnem napredku.

Visoko ocenjene so tudi spoštovanje, znanje, varnost in zabava (vse 4,4), kar kaže, da si učenci želijo varno šolsko okolje, kjer prevladuje spoštovanje, sproščujoče okolje, hkrati pa red in medsebojno razumevanje. Zanimivo je, da so vrednote, kot so ustvarjalnost (3,7), enakost

(3,7) in ugled (3,6), prejele nekoliko nižje ocene, kar lahko pomeni, da jih učenci trenutno ne zaznavajo kot tako kritične ali da menijo, da so že v zadostni meri prisotne. Mora pojmov ne poznajo dovolj dobro.

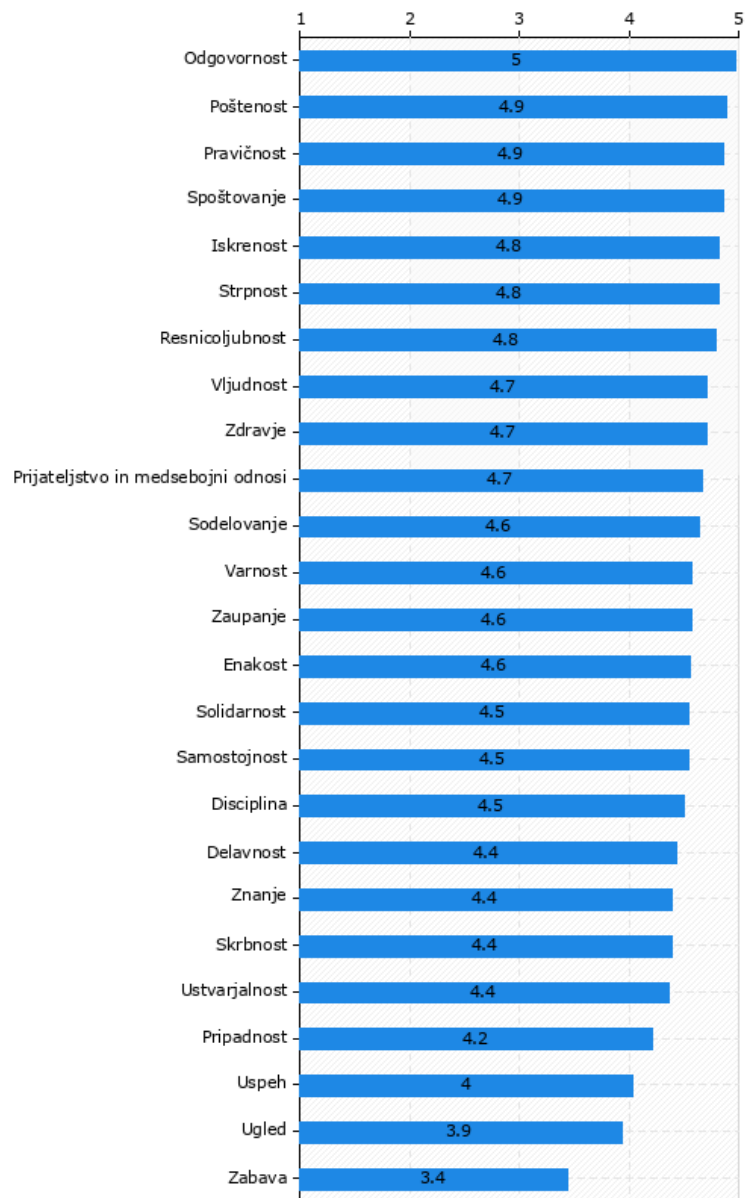
Na splošno rezultati kažejo, da učenci zelo cenijo varno, vključujoče in podporno okolje, ki jim omogoča osebni razvoj, dobre odnose in občutek uspešnosti. Ti poudarki naj služijo kot usmeritev pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela v šoli.

Tudi Nanda, Patel, Nath in Ravindranath (2025), govorijo o raziskavah, katerih primarni namen je sreča otroka v šoli. Vse večji je poudarek na vključevanju različnih vidikov učenja živeti skupaj, socialnega in čustvenega učenja, čustvene inteligence, izobraževanja o globalnem državljanstvu, izobraževanja za trajnostni razvoj, izobraževanja za mir in izobraževanja o človekovih pravicah v izobraževanju. Obstoječi okviri poudarjajo potrebo po celostnem razvoju, vendar se zelo malo študij osredotoča na zajemanje otrokovega pogleda na srečo v izobraževalnih okoljih. Študija poudarja potrebo po izobraževalnih praksah, ki spodbujajo razmislek, empatijo in sodelovanje skupnosti ter se usklajujejo s širšimi svetovnimi izobraževalnimi trendi.

Enako vprašanje so dobili tudi zaposleni. Tukaj prikazujemo povprečja glede ključnih vrednot pri njih.

• Odgovornost - 5,0	• Prijateljstvo in medsebojni odnosi - 4,7	• Zaupanje - 4,6
• Poštenost - 4,9	• Zdravje - 4,7	• Delavnost - 4,4
• Pravičnost - 4,9	• Disciplina - 4,5	• Znanje - 4,4
• Spoštovanje - 4,9	• Solidarnost - 4,5	• Skrbnost - 4,4
• Iskrenost - 4,8	• Samostojnost - 4,5	• Ustvarjalnost - 4,4
• Resnicoljubnost - 4,8	• Enakost - 4,6	• Uspeh - 4,0
• Strpnost - 4,8	• Sodelovanje - 4,6	• Ugled - 3,9
• Vljudnost - 4,7	• Varnost - 4,6	• Zabava - 3,4

Enaka povprečja prikazujemo še grafično. Urejen so po vrsti od zelo pomembnih do nepomembnih vrednot.

Graf 13: Povprečje ključnih vrednot, ki bi jih morali še posebej razvijati s strani zaposlenih

Povprečni rezultati vrednot, ki bi jih razvijali na šoli s strani zaposlenih nakazujejo, da bi šola lahko ustvarila močno kulturo, ki temelji na temeljnih vrednotah, kot so odgovornost, poštenost, pravičnost in medsebojno spoštovanje. Zelo visoka povprečna ocena za odgovornost (5,0) kaže, da bi zaposleni in učenci morali prevzemati odgovornost za svoje vedenje, naloge in učne cilje, kar bi prispevalo k večji samostojnosti in disciplini. Prav pri odgovornosti vidimo v primerjavi z učenci največja odstopanja.

Visoke ocene za poštenost (4,9), pravičnost (4,9) in spoštovanje (4,9) kažejo na to, da je pomembno ustvariti okolje, kjer so vsi obravnavani enako, z upoštevanjem različnih mnenj in potreb ter spoštovanjem različnih pogledov. To so ključne vrednote, ki spodbujajo vključujočo in pravično učno skupnost.

Iskrenost (4,8), strpnost (4,8) in resnicoljubnost (4,8) so vrednote, ki bi jih morali razvijati skozi odprto komunikacijo, kjer se spodbuja izražanje mnenj v spoštljivem tonu ter sprejemanje različnosti. V šolskem okolju, kjer so te vrednote prisotne, bodo učenci lažje razvijali medsebojne odnose in se učili pomembnih socialnih veščin.

Visoke ocene za vljudnost (4,7), prijateljstvo in medsebojne odnose (4,7), ter zdravje (4,7) kažejo na to, da bi morali učitelji in učenci vlagati v gradnjo pozitivnih in podpornih odnosov. Spodbujanje prijateljstva in skrbi za dobro počutje je ključnega pomena za ustvarjanje varnega in prijetnega učnega okolja.

Srednje visoke ocene za disciplino (4,5), solidarnost (4,5) in samostojnost (4,5) nakazujejo, da so te vrednote prav tako pomembne, vendar morda ni toliko poudarka na tem, kako te vrednote doseči v vsakdanjem življenju. Disciplina je pomembna za vzdrževanje reda in strukture v učnem procesu, medtem ko solidarnost in samostojnost spodbujata timsko delo in odgovornost posameznika.

Vrednote, kot so enakost (4,6), sodelovanje (4,6), varnost (4,6) in zaupanje (4,6), so zelo pomembne za ustvarjanje pozitivnega in podpornega učnega okolja. To kaže, da bi šola morala spodbujati sodelovanje med zaposlenimi in učenci ter ustvariti varno in zaupljivo okolje, kjer se vsi počutijo sprejete.

Nekoliko nižje ocenjene vrednote, kot so delavnost (4,4), znanje (4,4), skrbnost (4,4) in ustvarjalnost (4,4), kažejo, da te vrednote niso povsem spregledane, vendar pa bi bilo smiselno povečati njihov poudarek v učnem procesu. Delavnost in ustvarjalnost sta ključni za uspeh in napredek učencev, znanje pa je temelj vsakega učnega procesa.

Nižje ocenjeni vrednoti, kot sta uspeh (4,0) in ugled (3,9), lahko nakazujeta, da morda šola ne daje dovolj poudarka na rezultatih in dosežkih v smislu ocenjevanja. Pomembno je, da zaposleni spodbujajo uspeh in rast, vendar je treba to uravnotežiti z drugimi vrednotami, kot so medsebojno spoštovanje in sodelovanje.

Najnižja ocenjena vrednota, zabava (3,4) nakazuje, da bi bilo morda koristno vključiti več aktivnosti, ki bi ustvarile bolj sproščeno in prijetno učno okolje. Zabava je pomembna za motivacijo in duhovno rast učencev, saj prispeva k boljši povezavi med učenjem in vsakodnevnim življenjem. Pri učencih je ta ocenjena s 4,4.

Na splošno rezultati kažejo, da bi šola morala razvijati kulturo, ki temelji na odgovornosti, poštenosti, spoštovanju, sodelovanju in zdravju, hkrati pa bi morala več pozornosti posvetiti spodbujanju ustvarjalnosti, znanja in uspeha. Uravnoteženje teh vrednot bo pripomoglo k oblikovanju pozitivnega in spodbudnega učnega okolja, kjer bodo učitelji in učenci skupaj rasli in se razvijali.

Vrednote se lahko krepijo tekom celotnega učnega procesa. Russoa, Masini, Dallolio in Cecilian (2025), pa so mnenja, da se vrednote lahko krepijo najbolj pri pouku športne vzgoje. Pouk športne vzgoje je ključnega pomena za negovanje socialnega razvoja učencev in spodbujanje sodelovanja.

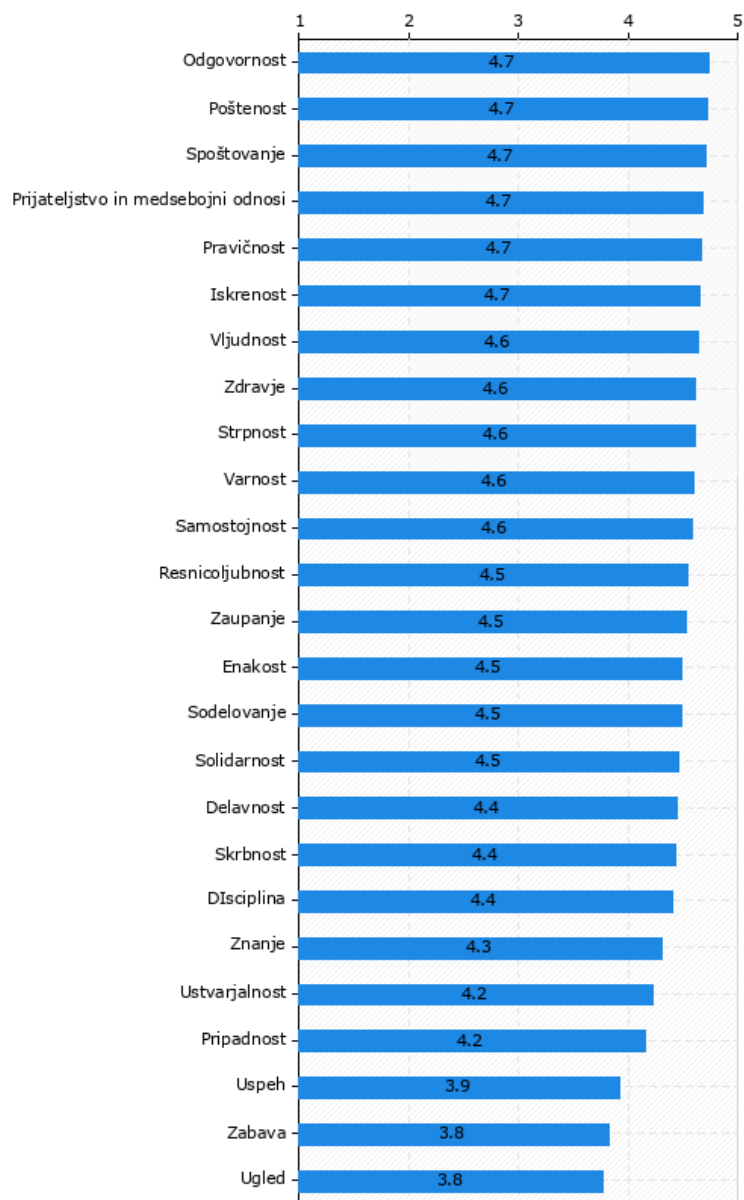
Učiteljem so najbolj pomembne moralne vrednote in vzdrževanje discipline v svoji raziskavi ugotavljajo Tadege, Seifu in Melese (2022). Našim zaposlenim pa je odgovornost daleč najpomembnejša.

Vrednote je treba vedno znova razvijati. Naloga razvijanja moralno-etičnih, estetskih in splošno kulturnih vrednot (Vzgojni program, 2022) pomeni razvijanje temeljnih vrednot, kot so iskrenost, poštenost, pravičnost, samodisciplina, pozitiven odnos do učenja, dela in življenja, vedenje po veljavnih družbenih načelih, strpnost do drugih in drugačnih.

Glede pomembnosti vrednot so enako vprašanje dobili tudi starši. Tukaj prikazujemo povprečja glede ključnih vrednot pri njih.

• Iskrenost - 4,7	• Strpnost - 4,6	• Delavnost - 4,4
• Odgovornost - 4,7	• Samostojnost - 4,6	• Disciplina - 4,4
• Poštenost - 4,7	• Varnost - 4,6	• Skrbnost - 4,4
• Pravičnost - 4,7	• Zdravje - 4,6	• Znanje - 4,3
• Prijateljstvo in medsebojni odnosi - 4,7	• Sodelovanje - 4,5	• Pripadnost - 4,2
• Spoštovanje - 4,7	• Enakost - 4,5	• Ustvarjalnost - 4,2
• Vljudnost - 4,6	• Solidarnost - 4,5	• Uspeh - 3,9
	• Resnicoljubnost - 4,5	• Zabava - 3,8
	• Zaupanje - 4,5	• Ugled - 3,8

Enaka povprečja prikazujemo še grafično. Urejen so po vrsti od zelo pomembnih do nepomembnih vrednot.

Graf 14: Povprečje ključnih vrednot, ki bi jih morali še posebej razvijati s strani staršev

Povprečne ocene vrednot, ki bi jih po mnenju staršev morali razvijati na šoli, kažejo jasno usmeritev v oblikovanje vzgojno-izobraževalnega okolja, ki temelji na etičnih in medosebnih vrednotah. Starši pripisujejo največji pomen vrednotam, kot so odgovornost, poštenost, iskrenost, prijateljstvo in medsebojni odnosi, pravičnost ter spoštovanje (vse ocenjene s 4,7). Te vrednote tvorijo temelj za oblikovanje varnega, zaupanja vrednega in vključujočega šolskega okolja, kjer otroci ne razvijajo le akademskih spretnosti, temveč tudi socialno in čustveno inteligenco.

Visoke ocene za vljudnost, strpnost, samostojnost, varnost in zdravje (4,6) poudarjajo pomen dobrih medosebnih odnosov, osebne odgovornosti in varnega učnega okolja, v katerem se učenci dobro počutijo. Vključitev zdravja med te vrednote odraža tudi zavedanje o pomenu telesnega in duševnega dobrega počutja v šolskem prostoru.

Vrednote, kot so sodelovanje, enakost, solidarnost, resnicoljubnost in zaupanje (vse ocenjene s 4,5), kažejo na željo staršev, da bi šola spodbujala povezovanje, skupnostno delovanje in socialno pravičnost, hkrati pa vzgajala učence v duhu odprtosti, medsebojnega spoštovanja in resnicoljubnosti.

Vrednote, povezane z delom, znanjem, disciplino in skrbnostjo (ocenjene med 4,4 in 4,3), so še vedno pomembne, vendar nekoliko manj izpostavljene. Starši očitno želijo, da šola razvija delovne navade in spodbuja pridobivanje znanja.

Nižje ocenjene vrednote, kot so pripadnost (4,2), ustvarjalnost (4,2), uspeh (3,9), zabava (3,8) in ugled (3,8), kažejo, da starši nekoliko manj poudarjajo potrebe po dosežkih, tekmovalnosti ali zunanjem ugledu šole. Ustvarjalnost in zabava, čeprav nekoliko manj cenjeni, bi lahko pomenili prostor za dodatni razvoj in priložnost za bolj igrivo, sproščeno učenje. Vrednotenje uspeha in ugleda z nižjo oceno nakazuje, da starši bolj kot na rezultate stavijo na proces vzgoje in izobraževanja ter na oblikovanje osebno zrelih in sočutnih posameznikov.

Skupno gledano starši največ pomena pripisujejo osebnostnim in socialnim vrednotam, ki krepijo pozitivno šolsko klimo, občutek pripadnosti in medsebojno zaupanje. To kaže na pričakovanje, da šola ni zgolj prostor za pridobivanje znanja, temveč okolje, kjer se gradijo temelji za kakovostne medosebne odnose, čustveno stabilnost in družbeno odgovornost.

Starši zahtevajo boljšo izobrazbo za svoje otroke, saj je izobrazba eden od dejavnikov, ki krojijo njihovo prihodnost, in velja za najbolj dragoceno bogastvo, ki jim ga starši lahko ponudijo (Rajapaksa, Gono, Wilson in Managi, 2020).

To, kakšne vrednote so pomembne za starše je izjemnega pomena. O pomenu le teh razglablja tudi Poljanečeva v Chapman (2015, str. 9), ki trdi, da morajo starši biti sposobni prepoznavati svoje občutke, čustva, potrebe in hrepenenja. Šele to omogoča prepoznavanja in posledično uživanje v potrebe, občutje in čustva otrok. Otroci se odnosov najbolj, najhitreje, trajno in najnaravneje naučijo v odnosih s starši. Kakšni odnosi so med njimi, take obvladajo. Od tod naprej pa bodo sočutje v odnosih razvijali sami. Tako je tudi z razumevanjem in obvladovanjem vrednot. Kakšne vrednote, ki bodo pomembne staršem oziroma bodo starši dajali večji poudarek na njih, takšne se bodo kazale tudi pri otrocih.

Pri vsej analizi ne smemo pozabiti, da živimo v času, v katerem vlada splošna kriza etičnih in moralnih vrednot (Janković, Maltar Okun in Doutlik, 2023, str. 51), zato je izjemno pomembno, da se posvetimo vzgoji otrok za ključne vrednote, ki naj bi jih sprejeli. Ker je večina učencev, po mnenju učiteljev na Hrvaškem, slabo seznanjena z vrednotami, je naloga šole v izobraževalnem procesu prenašanje osnovnih človeških vrednot na nove generacije. Zato bi morala vzgojna vloga učitelja ponovno postati prevladujoča, da učenci in s tem celotna družba skozi generacije ne bi duhovno in moralno siromašili, ampak napredovali.

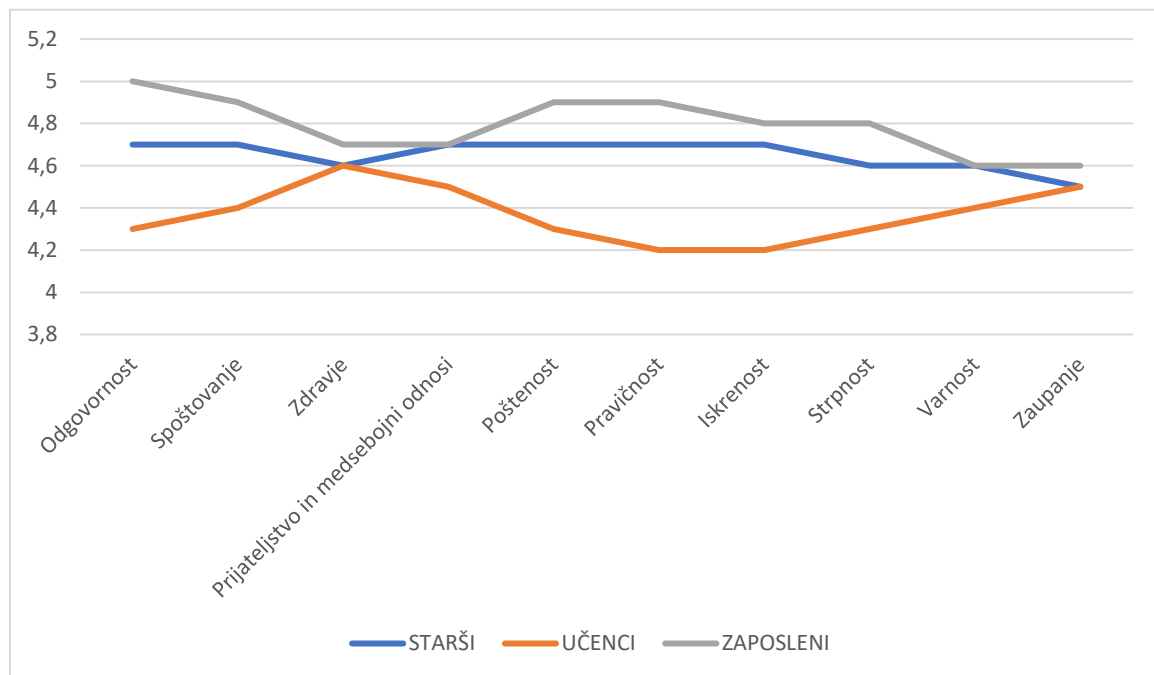
Razvrednotenje izobraževanja, povezano z več socialno-ekonomskimi in psihošolskimi dejavniki, lahko odločilno vpliva na učne rezultate (Sancho-Álvarez, Jornet, González-Such, 2017). V tem procesu je pomembno vključevanje vrednot v čustveni, kognitivni in vedenjski korpus delovanja »otroci zgodnje osnovnošolske starosti«, a ne le »od ust do ust« ampak tudi s svojim vedenjem, odnosom do drugih, predvsem študentov. Žal je vzgojna komponenta danes v šolah vse bolj zanemarjena. Po drugi strani pa z zanemarjanjem vzgojne komponente

izobraževalnega procesa nastaja vedno več generacij brez potrebnih moralnih kvalitete (Janković, Maltar Okun, Doutlik, 74–75, 2023).

Pri analizi vseh treh anketnih vprašalnikov so nas najbolj zanimala, kje smo »skupaj« in kje so največja odstopanja. Zato smo si zastavili več raziskovalnih vprašanj, ki nam bodo v pomoč pri interpretaciji in rezultatih.

Raziskovalno vprašanje se glasi: Kako se vrednote razlikujejo in katere so skupne (pri starših, učencih in zaposlenih), kje so največja odstopanja?

V naslednjem grafu povzemamo najpomembnejše vrednote vseh deležnikov; učencev, zaposlenih in staršev.

Graf 15: Primerjava 10 najbolje ocenjenih vrednot po skupinah anketirancev

Starši v povprečju ocenjujejo vrednote precej visoko, kar kaže na visoka pričakovanja do šole glede vzgojne vloge. Najvišje ocenjene vrednote so: iskrenost, odgovornost, poštenost, pravičnost, spoštovanje, prijateljstvo – vse ocenjene z 4,7. To odraža, da starši želijo, da šola spodbuja osnovne moralne vrednote in dobre medosebne odnose. Nižje ocene pa so prejeli uspeh (3,9), zabava (3,8) in ugled (3,8).

Staršem torej materialni ali statusni vidiki niso tako pomembni kot značajske in etične lastnosti. Poudarek je na celostni vzgoji otroka, ne le na akademski ali zunanji uspešnosti. Čeprav se po pričakovanjih glede ocen morda kaže drugače.

Učenci imajo nekoliko nižje povprečne ocene, kar je pričakovano, saj vrednote presojuje skozi svoj lasten, bolj izkušenski pogled. Najvišje ocenjujejo zdravje (4,6), uspeh (4,5), prijateljstvo in odnosi (4,5), zaupanje (4,5), varnost (4,4). Vidimo, da je učencem pomembno dobro počutje, varnost, medosebni odnosi in uspeh (morda tudi zaradi zunanjih pritiskov ali samomotivacije). Nižje ocenjene so ugled (3,6), ustvarjalnost (3,7), enakost (3,7) in delavnost

(3,9). To lahko kaže na to, da določene vrednote še niso bile dovolj poudarjene v šolskem okolju ali pa jih učenci še ne prepoznavajo kot bistvene za vsakodnevno življenje.

Učitelji so vrednote ocenili najvišje, kar kaže na visoko stopnjo zavedanja o pomenu vrednotnega izobraževanja. Najvišje ocene prejmejo odgovornost (5,0), poštenost, pravičnost, spoštovanje (4,9). To kaže na jasno usmerjenost v odgovorno ravnanje, pravične odnose in spoštovanje kot temelj pedagoškega procesa. Najnižje pa zabava (3,4), ugled (3,9) in uspeh (4,0). To razkriva, da učitelji manj poudarjajo razvedrilne in statusne vidike ter bolj cenijo etične in osebnostne vrednote.

Če povzamemo torej vse tri skupine anketirancev dajejo največji pomen medosebnim odnosom, etičnosti in varnosti, kar je zelo spodbudno. Tukaj vidimo, da smo na skupni poti. Obstaja tudi konsenz, da naj šola spodbuja odgovornost, spoštovanje, poštenost, pravičnost in zaupanje. Po drugi strani pa vrednote, kot so zabava, ugled, uspeh in ustvarjalnost, prejmejo nižje ocene, kar odpira prostor za razmislek – ali so ti vidiki res manj pomembni ali pa morda še niso dovolj razviti ali prepoznani kot del šolskega okolja. Takšna analiza omogoča šoli, da se usmeri v krepitev tistih vrednot, ki so skupno prepoznane kot ključne, hkrati pa tudi premisli, kako bolje integrirati in osvetliti manj izpostavljene, a prav tako pomembne vrednote.

Največja odstopanja so torej pri odgovornosti, poštenosti in pravičnosti, najmanjša pa pri zdravju, varnosti in zaupanju. Zanimivo je, da so odstopanja največja med zaposlenimi in učenci, starši pa so nekje »vmes«. Pri teh dilemah smo si zastavili prvo hipotezo.

Hipoteza se glasi: Večina najpomembnejših vrednot je enaka tako pri starših, učencih in zaposlenih.

Na podlagi predstavljenih rezultatov lahko rečemo, da hipoteza je potrjena – večina najpomembnejših vrednot je res enaka med vsemi tremi skupinami: starši, učenci in učitelji. Vsi soglašajo, da imajo najvišjo vrednost predvsem medosebne, etične in značajske vrednote, kot so: odgovornost, poštenost, pravičnost, spoštovanje, prijateljstvo/zaupanje.

To pomeni, da kljub različnim vlogam in pogledom, obstaja skupna temeljna vrednotna osnova, kar je za šolo kot vzgojno-izobraževalno ustanovo izjemno pomembno. Takšna usklajenost krepi možnosti za oblikovanje skupne vrednotne kulture v šolskem okolju.

Kje pa vidimo največje razlike in odstopanja? Pri analizi ankete pa ugotavljamo, da razlike med skupinami vseeno razkrivajo nekaj pomembnih poudarkov. To so:

- Starši bolj vrednotijo značajske in moralne vrline in pričakujejo, da bo šola delovala kot vzgojni člen.
- Učenci dajejo večjo težo zdravju, uspehu, prijateljstvu in varnosti, kar odraža njihovo trenutno življenjsko perspektivo – potrebo po sprejetosti, varnosti in lastni afirmaciji.
- Učitelji vrednote ocenjujejo najvišje in največjo težo pripisujejo odgovornemu in pravičnemu ravnanju, kar je skladno z njihovo profesionalno vlogo.

Dotaknimo se tudi kritične refleksije. Zanimivo je tudi, da so vrednote, kot so zabava, ugled, uspeh in ustvarjalnost, povsod prejeli nižje ocene. To lahko kaže najmanjši poudarek na teh vidikih v šolskem vsakdan ali pa jih deležniki ne doživljajo kot ključne pri oblikovanju šolske kulture.

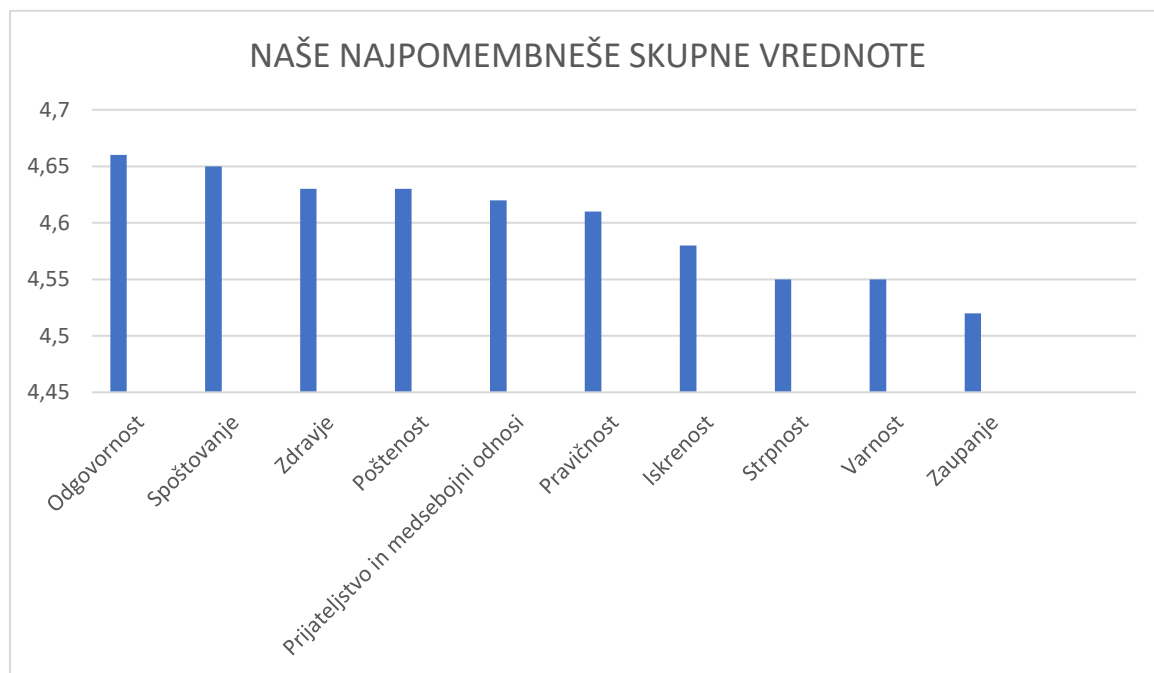
To odpira prostor za vprašanje, ali je morda treba te vrednote bolj integrirati v šolski prostor – na primer, ustvarjalnost kot orodje za samopotrjevanje in notranjo motivacijo, ali pa uspeh kot rezultat trdega dela in osebne rasti, ne le kot zunanji dosežek.

To raziskovanje hipoteze zaključujemo z rezultati, ki potrjujejo hipotezo in kažejo na zelo spodbudno sliko: osnovne vrednote, ki krepijo medsebojne odnose in osebno integriteto, so visoko cenjene med vsemi deležniki. Večina vrednot je torej enaka med učitelji, starši in učenci po prednostni lestvici, le ocene se razlikujejo.

Katere vrednote torej lahko zaposleni krepijo? Kakšno vlogo imajo še v šoli? Puhar (2004, str. 23) pravi, da ima učitelj v svoji poziciji moči možnost in dolžnost, da na pristen način otroku posreduje in zrcali vrednote, kajti vsaka gesta, ki e odigra na relaciji med velikimi in majhnimi ljudmi v temeljni človeški skupnosti, pomeni neizbrisno poročilo o življenjskem slogu na tej in na vseh drugih ravneh medsebojnih odnosov. Chapman (2015, str. 8) trdi, da otroci vedno hrepenijo po srečnih, ljubečih in sočutnih odnosih. Na nevrofiziološki ravni se v odnosih, ki so sproščeni in ljubeči, sproščajo snovi, ki vzbudijo občutek zadovoljstva in povezanost z drugimi, kar je pogoj za razvoj temeljnih občutkov vrednosti, ljubljenosti, sočutja, pripadnosti in povezanosti. Če otrok ne uspe pridobiti določene doze omenjenih občutkov, bo moral ta primanjkljaj nadomestiti z nečim drugim, kar bo sprožilo podobne občutje, To so lahko potem igrice, zasloni prenajanje in podobno.

(Juul, 2021, str. 20) pravi, da ko se pogovarjamo o vzgoji pogosto naletimo na poseben in zelo pomemben pojem: spoštovanje. Vzgoja je vse, kar odrasli počnemo, naše vedenje do soljudi. Vse to vzgaja.

Iz te analize v naslednjem grafu povzemamo naše najpomembnejše skupne vrednote. Te bodo nam v oporo in kot vodilo pri sledenju našega vzgojnega načrta.

Graf 16: Deset najbolje ocenjenih skupnih vrednot vseh anketirancev

Ob tem, ko smo analizirali in oblikovali nabor temeljnih vrednot, ki jih bomo krepili in spodbujali ter implementirali v šolsko prakso nas je zanimalo tudi, katere so tiste dejavnosti, s katerimi bomo spodbujali razvoj omenjenih vrednot. Zato smo si zastavili naslednje raziskovalno vprašanje.

Raziskovalno vprašanje se glasi: S katerimi dejavnostmi lahko spodbujamo razvoj teh najpomembnejših vrednot?

Ob analizi odgovorov smo se oprli predvsem na anketno vprašanje glede projektov, ki so zaznamovali vzgojni delo šole ter hkrati to podkrepili še z analizo drugih odgovorov anketirancev. Ob tem smo prišli do naslednjih ugotovitev:

- **Odgovornost** se razvija skozi kakovostno organizirano učenje, kjer učenci prevzemajo odgovornost za svoje delo, vedenje in naloge. Pomembno vlogo imajo tudi projekti kot so RNUUO, Otroški parlament in Erasmus, kjer učenci aktivno sodelujejo in sprejemajo odločitve.
- **Spoštovanje** se krepi z vzajemnim spoštovanjem med učenci, zaposlenimi in starši, kar zaposleni spodbujajo z vsakodnevno prakso in pozitivnimi medosebnimi odnosi. Pomembna so tudi preventivna predavanja (na primer policistov, zdravstvenega osebja in podobno), kjer se učenci učijo konkretnih načinov spoštljivega in pravilnega ravnanja.
- **Zdravje** se razvija skozi program Zdrava šola, gibalne aktivnosti, zdravo prehrano in ustvarjanje varnega in spodbudnega učnega okolja. Učenci se učijo skrbeti za svoje telesno in duševno zdravje.
- **Poštenost** se spodbuja z vzgojnimi postopki, kot so šolska mediacija, svetovanje in restitucija, kjer učenci razumejo posledice svojih dejanj in se učijo poštenega reševanja sporov. Poštenost se krepi tudi s sistemom pohval in priznanj.
- **Prijateljstvo in medsebojni odnosi** se razvijajo preko projektov Strpnost, Celostni razvoj in etika VIZ, pa tudi skozi vsakodnevne šolske aktivnosti, kjer so učenci usmerjeni v sodelovanje, pomoč drug drugemu in medgeneracijsko povezovanje.

3.6.5 Povezave med poslanstvom, vizijo in uresničevanjem vrednot

Pojmi poslanstvo, vizija in vrednote se morajo, če želimo delovati ciljno in učinkovito, prepletati. Poslanstvo je pomemben vidik kaj in zakaj šola nekaj počne, vrednote določajo kako in vizija določa kam želi šola s tem početjem priti. Zato smo analizirali poslanstvo in vizijo šole v povezavi z najpomembnejšimi vrednotami, ki smo jih dobili z rezultati raziskave.

Preglednica 5: Poslanstvo, vizija in vrednote OŠIC Ljutomer

POSLANSTVO ŠOLE
Osnovna šola Ivana Cankarja Ljutomer si prizadeva biti šola, ki bo učencem nudila varno, zdravo in spodbudno učno okolje. Učence bomo vzgajali v duhu vrednot s poudarkom na kvalitetnem znanju, ustvarjalnosti, individualnosti, samostojnosti in odgovornosti.
VIZIJA ŠOLE
Naša vizija je, da se bodo deležniki šole počutili sprejeti in zadovoljni. Ustvarjali bomo pogoje, ki bodo prav tako omogočali dobro psihično in fizično počutje. Tako bomo pripomogli k trajnostnemu in kakovostnemu razvoju šole.
VREDNOTE ŠOLE
Odgovornost, spoštovanje, zdravje, poštenost, prijateljstvo in medsebojni odnosi

Vir: lastni vir, povzeto po LDN

Ker pa je osnovna šola eden od deležnikov otrokovega odraščanja, ne smemo pozabiti tudi vrednote, vizijo in poslanstvo predhodne stopnje, torej vrtca.

Preglednica 6: Poslanstvo, vizija in vrednote Vrtca Ljutomer

POSLANSTVO VRTCA
Spoštovanje vsakega otroka in odraslega ter enake možnosti za kvalitetno vzgojo. <ul style="list-style-type: none">• Spoštovanje narave in kulturne dediščine našega okolja.• Pozitivna interakcija med otroki, med otroki in odraslimi, med odraslimi.• Profesionalna rast kot izziv za kakovostnejšo delo.• Skrb za zdravje z zdravo prehrano in gibanjem.• Vključevanje družin, upoštevanje kulture družine in oblikovanje partnerskega odnosa s starši.• Medgeneracijsko sodelovanje.• Aktivno učenje otrok za pridobivanje pomembnih življenjskih kompetenc, omogočanje spodbudnega učnega okolja in možnost soodločanja.
VIZIJA VRTCA
Zadovoljni, srečni in zdravi otroci; zadovoljni starši in delavci vrtca.
VREDNOTE VRTCA
Sprejemanje, spoštovanje, odgovornost, odprtost, strpnost in sodelovanje

Vir: lastni vir, povzeto po LDN

Vrtec in osnovna šola v skupnosti delujeta z usklajenim ciljem – zagotoviti otrokom varno, spodbudno ter razvojno naravnano okolje, v katerem se lahko razvijejo v odgovorne, spoštljive in zadovoljne posameznike. Iz nabora vrednot lahko povzamemo, da imamo kar veliko skupnih vrednot in podobne cilje, kar je tudi prav. To so:

- **ODGOVORNOST:** Prisotna je kot temeljna vrednota v obeh ustanovah. Poudarjena je tako pri učencih kot pri zaposlenih. Odgovornost pomeni samostojno opravljanje nalog, zanesljivost in prispevanje k skupnosti.
- **SPOŠTOVANJE:** Pojavlja se kot ena ključnih vrednot v poslanstvu, viziji in vrednotah obeh institucij. Zajema spoštovanje drugih ljudi, kulturne dediščine, narave ter vzpostavljanje pozitivne komunikacije.
- **ZDRAVJE:** Šola in vrtec prepoznavata pomen fizičnega in duševnega zdravja kot pogoja za učenje in dobro počutje. Vrtec poudarja zdravo prehrano in gibanje, šola pa ustvarjanje okolja, ki omogoča dobro psihofizično stanje vseh deležnikov.
- **MEDSEBOJNI ODNOSI/PRIJATELJSTVO IN SODELOVANJE:** V ospredju so dobri odnosi, sodelovanje, empatija in prijateljstvo. Tako vrtec kot šola razvijata občutek pripadnosti skupnosti in skrb za sočloveka.
- **VKLJUČENOST IN ZADOVOLJSTVO:** Viziji obeh ustanov izpostavljata, da naj se vsi deležniki – otroci, učenci, starši in zaposleni – počutijo sprejete, slišane in zadovoljne.

Ob tem smo si zastavili naslednjo hipotezo.

Hipoteza se glasi: Predpostavljamo, da se bodo nekatere vrednote pri starših, učencih in zaposlenih ujemale in, da bosta poslanstvo vizija pomembno vodilo pri oblikovanju prihodnosti zavoda.

Rezultati naše raziskave potrjujejo osnovno predpostavko hipoteze in navajajo, da se nekatere temeljne vrednote skupne vsem trem skupinam – učencem, staršem in zaposlenim. Še posebej izstopajo odgovornost, spoštovanje, poštenost, prijateljstvo in varnost/zdravje, kar se neposredno ujema z opredeljenimi vrednotami šole.

Če analiziramo povezanost z vrednotami šole so vrednote, ki jih izpostavljajo deležniki šole skladne z vrednotami, ki jih šola že ima opredeljene. To so:

- Odgovornost – ključna za osebno rast, učenje in delovanje v skupnosti,
- Spoštovanje – osnova kakovostnih odnosov med učenci, zaposlenimi in starši,
- Zdravje – poudarjeno tako pri učencih kot v poslanstvu šole,
- Poštenost – visoko ocenjena tako s strani staršev kot zaposlenih,
- Prijateljstvo in medsebojni odnosi – pogosto omenjeni kot temelj prijetnega in spodbudnega okolja.

Kakšna pa je povezanost s poslanstvom šole? Le to poudarja vzgojo učencev v duhu vrednot s poudarkom na kakovostnem znanju, ustvarjalnosti, individualnosti, samostojnosti in odgovornosti. Tudi tu je jasna povezava s hipotezo. Ugotavljamo naslednje:

- Vrednote, ki jih deležniki prepoznavajo kot pomembne, so del izobraževalnega poslanstva.
- Odgovornost in individualnost, ki ju poslanstvo izpostavlja, sta skladni z ocenami učencev in zaposlenih.

Glede povezanosti z vizijo šole ugotavljamo, da vizija izpostavlja sprejetost, zadovoljstvo, dobro psihično in fizično počutje vseh deležnikov ter trajnostni in kakovostni razvoj šole.

Tudi tukaj so poudarjene vrednote zdravja, varnosti, medsebojnih odnosov – kar se močno sklada z najvišje ocenjenimi vrednotami pri učencih in tudi s tem, kar pričakujejo starši in zaposleni.

In če preidemo na hipotezo ugotovimo, da jo potrjujemo, saj se vrednote deležnikov v veliki meri ujemajo z vrednotami, ki jih šola že ima zapisane v svojem vzgojnem načrtu in drugih temeljnih dokumentih. Prav tako se kaže, da poslanstvo in vizija šole nista zgolj formalna zapisa, temveč živ dokument, ki ima realen vpliv na vrednotne usmeritve in pričakovanja vseh vključenih. To pomeni, da ima šola dobro podlago za načrtovanje dejavnosti in ciljev, ki temeljijo na dejansko prepoznanih vrednotah, za krepitev skupne vrednotne usmeritve in za nadaljnji razvoj v smeri še večje povezanosti in trajnostnega izboljševanja šolske klime. Vrednote, poslanstvo in vizija so torej pomembno vodilo pri oblikovanju prihodnosti zavoda.

3.7 Izvirni prispevek k praksi in teoriji

Raziskovalno delo, ki smo si ga zastavili temelji na oblikovanju ciljno usmerjenih vrednot ter na refleksiji, kjer smo zajeli širše poglede s strani zavodov in lokalnega okolja. Naša šola se nahaja v Prlekiji, zato v nadaljevanju pojasnjujemo še pomen pogleda na vrednote s strani lokalnega okolja.

Eden najbolj znanih Prlekov, dr. Puconja (2022) je v svojem predavanju razmišljal o lokalnih vrednotah na tem prostoru. Pravi, da živimo torej v tem prostoru, ki nas tako ali drugače skupaj določa; najprej s svojo preteklostjo, potem tudi s sedanostjo.

Zelo opazna je v ustvarjalni strukturi naših intelektualcev. Poglejmo samo Miklošiča, ki ob prirojeni nadarjenosti izkazuje še obilico discipliniranosti, vztrajnosti in delavnosti. Govori o velikem pomenu družine.

Pri tem se zaveda, da potomcem ne bo zaupal le ustvarjenih materialnih dobrin, temveč tudi družbene in duhovne vrednote. Zato pa ji mora moralno in vzgojno tako usmerjati, da bodo vredni prevzemniki in nasledniki.

Zato so pravičnost, poštenost in avtoriteta bile vrednote, ki jih je uravnoteževal sam boj za preživetje. Prlek je bil zmeraj družaben, torej zelo socialni človek. Grozeče nevarnosti elementarnih nesreč so ljudi združevale in stopnjevale medsebojne vezi pa tudi sorodstveno čvrstost. Konservativnost je usidrana v sami biti Prleka in njegovi vrojenosti v zemljo; vse, kar si je pridobil in ustvaril, tudi vrednote, vse to hoče ohraniti. To pa ne pomeni, da Prleki nismo hkrati tudi napredni.

Naša lokalna skupnost si prizadeva ohranjati in spodbujati vrednote in se ob tem osredotoča tudi na vrednote našega okolja, izpostavljene s strani Splošne knjižnice Ljutomer kot so: delavnost, trdoživost, ljubezen in navezanost do zemlje, iskren/iskriv humor, neomajnost, predanost družini.

Ob teh razmišljanjih se navezujemo na naslednje povezave vrednot z lokalnim okoljem. To so:

- **ODGOVORNOST:** Prleki visoko cenijo odgovornost do družine, dela in narave. Ta vrednota se zrcali tudi v šoli, kjer spodbujajo osebno odgovornost učencev do znanja, vedenja in skupnosti.
- **SPOŠTOVANJE:** V prleškem prostoru se spoštovanje kaže v ohranjanju tradicije, narave in medsebojnih odnosov. Šola nadaljuje to naravnost z vzgojo za spoštovanje drugih, pravil, različnosti in skupnega prostora.
- **ZDRAVJE:** Skrb za zdravje je značilna za lokalno skupnost, kar se prenese tudi v šolo, kjer poudarjajo psihofizično dobrobit učencev.
- **POŠTENOST:** Prlekija kot prostor poštenih, trdoživih in delavnih ljudi, povezuje to vrednoto z življenjskim pristopom "kar daš, to dobiš". Šola utrjuje poštenost kot temelj pravičnih odnosov in zaupanja.
- **PRIJATELJSTVO IN MEDSEBOJNI ODNOSI:** Prleki so znani po družabnosti, toplini in iskrenosti. Tudi v šolskem okolju so dobri odnosi, sodelovanje in skupnostni duh izredno pomembni za dobro počutje in uspešno učenje.

Ob vseh teh analizah naše raziskave, razmišljanj lokalne skupnosti, našega poslanstva, vizije ter teoretičnih izhodišč smo oblikovali povzetek najpomembnejših vrednot kot vizualno oporo našega zavoda.

Slika 9: Vrednote Osnovne šole Ivana Cankarja

Vir: lastni vir

Zanimalo nas je tudi, ali se vrednote, vezane na šolsko okolje skozi čas spreminjajo. Kot smo že skozi teoretična izhodišča omenjali vrednote niso stalnica, saj se spreminjajo skozi čas, ker odražajo družbene, kulturne in zgodovinske okoliščine. Šola kot del družbe zato ni izjema; vrednote, ki jih šola prenaša in spodbuja, se spreminjajo skupaj z družbenimi pričakovanji, tehnološkim razvojem ter vrednotami širšega okolja. V preteklosti je bila šola pogosto

osredotočena na disciplino, poslušnost, pridnost, spoštovanje avtoritete in učenje na pamet. Vrednote, kot so individualnost, ustvarjalnost, kritično mišljenje in sodelovanje, so bile manj izpostavljene.

V današnjih časih pa se v ospredje postavljajo empatija, sodelovanje, čustvena inteligenca, samostojnost in odgovornost ter digitalna pismenost in ustvarjalnost. OB teh navedbah in izhodiščih smo si zastavili naslednje raziskovalno vprašanje.

Raziskovalno vprašanje se glasi: Ali so se vrednote v zadnjih desetih letih (od predhodnega vzgojnega načrta do prenove) ključno spremenile?

Vrednote se, kot smo že omenili, skozi leta spreminjajo. Naše temeljne vrednote, ki smo jih sprejeli v skupnem dogovoru z učenci, delavci šole in s starši vrednote izpred nekaj let so bile naslednje:

- Odgovornost in spoštovanje.
- Sodelovanje šola - starši - učenci: soustvarjanje pravil.
- Znanje za življenje (okoljska vzgoja in zdrav način življenja).
- Kulturna in strpna komunikacija.
- Odzivanje na probleme in disciplina. Odnos – sočutje; ničelna toleranca do nasilja.

Sedanje vrednote so:

- Odgovornost,
- Spoštovanje,
- Zdravje,
- Poštenost ter
- Prijateljstvo in medsebojni odnosi.

Zastavili smo si tudi hipotezo.

Hipoteza se glasi: Vrednote se v izbranem vzgojno-izobraževalnem zavodu tekom let spreminjajo.

Ob analizi preteklih vrednot šole in teh, ki smo jih dobili z raziskovanjem sedaj ugotavljamo, da so prej vrednote šole bile bolj usmerjene v sistematično delovanje celotne šolske skupnosti, s poudarkom na odnosih med učenci, starši in zaposlenimi, soustvarjanju pravil ter oblikovanju zdravega, kulturnega in strpnega okolja.

V ospredju je bilo tudi znanje kot orodje za življenje, z močno vključenostjo v okoljsko in zdravstveno vzgojo, ter poudarek na discipliniranosti, odzivanju na težave in ničelni toleranci do nasilja.

Sedanje vrednote šole pa so nekoliko bolj osebno naravnane in osredotočene na posameznika – njegovo odgovornost, spoštovanje, poštenost, zdravje, prijateljstvo in medsebojne odnose. Poudarek je na gradnji varnega in zaupanja vrednega okolja, kjer se vsak posameznik lahko razvija tako v znanju kot tudi v medosebnih odnosih.

Glavna razlika med preteklimi in sedanjimi vrednotami je torej v prehodu iz širšega sistemskega in skupnostnega pristopa k bolj osebnostno-vrednostni naravnosti, ki se osredotoča na notranje vrline in dobro počutje učenca.

Ob vsem tem torej potrjujemo našo hipotezo in tudi ob rezultatih naše raziskave ugotavljamo, da se vrednote tekom let spreminjajo.

Sedaj, ko imamo zastavljeno vizijo, poslanstvo in nabor vrednot nas je zanimala tudi implementacija v praksi skozi različne dejavnost šole. Zato smo si zastavili naslednje raziskovalno vprašanje.

Raziskovalno vprašanje se glasi: Kje in kako lahko uporabim nabor vrednot v povezavi s poslanstvom in vizijo v mojem vzgojno-izobraževalnem zavodu?

Raziskovalno vprašanje »Kje in kako lahko uporabim nabor vrednot v povezavi s poslanstvom in vizijo v mojem vzgojno-izobraževalnem zavodu?« je izredno pomembno in aktualno. Usmerja nas k razmisleku, kako vrednote niso le zapisane besede, temveč žive smernice, ki jih lahko načrtno vpeljujemo v vsakdanjo šolsko prakso.

Izbrani nabor vrednot: odgovornost, spoštovanje, zdravje, poštenost, prijateljstvo in medsebojni odnosi odlično dopolnjuje ključne poudarke večine vzgojno-izobraževalnih zavodov, ki si v svojem poslanstvu in viziji prizadevajo za celostni razvoj posameznika, spodbudno in varno okolje ter kakovostne odnose.

Vsaka vrednota iz tabele ima jasno opredeljene konkretne razsežnosti, ki jih lahko uporabimo:

- pri oblikovanju pravil razreda ali šole,
- v projektih in dnevih dejavnosti,
- pri razrednih urah in v razpravah o aktualnih temah,
- v sodelovanju z učenci, starši in sodelavci,
- v preventivnih programih (npr. za zdravje, strpnost, socialne veščine).

Tak pristop omogoča, da se vrednote ne pojavljajo zgolj v formalnih dokumentih, temveč postanejo del vsakodnevne šolske kulture – vidne v odnosih, komunikaciji, organizaciji dela in načinu reševanja konfliktov.

To, kako jih bomo uresničevali smo se najbolj uprli na Musek Lešnikove (2003) vrednote in filozofijo, kako jih uresničevati. Zato v nadaljevanju predstavljamo vrednote s cilji, kako jih bomo dosegali.

Preglednica 7: Vrednote in cilji za uresničevanje

Odgovornost

Sprejemanje obveznosti in nalog ter njihovo vestno izpolnjevanje.

Zavedanje posledic svojih dejanj.

Skrb za skupno dobro in spoštovanje dogovorov.

Spoštovanje

Spodbujanje spoštljivega odnosa do deležnikov v vzgojno-izobraževalnem procesu.

Prepričanje, da si vsi zaslužijo spoštljiv odnos.

Spoštovanje šolskih pravil in pravil šolskega reda.

Zdravje

Spoznanje, da je zdravje temeljna in najdragocenejša dobrina.

Skrb za telesno in duševno zdravje

Spodbujanje zdravega načina življenja (uravnotežena prehrana, počitek, spanje, aktivno preživljanje prostega časa)

Spodbujanje športnega udejstvovanja, vključevanje v raznolike aktivnosti.

Poštenost

Spodbujanje poštenosti na vseh ravneh in v vseh odnosih znotraj in izven šole.

Zavračanje vseh dejanj, ki niso poštena.

Prijateljstvo in medsebojni odnosi

Spodbujanje prijateljskih odnosov.

Vzpostavljanje zaupanja med učenci, zaposlenimi in starši.

Spodbujanje medsebojnega sodelovanja in medvrstniška pomoč.

Spoštovanje lastnih in drugih osebnih meja.

Vir: lastni vir, prirejen po Musek Lešnik, 2003

4 SKLEPNE UGOTOVITVE

Vzgojni načrt je lahko težava in je lahko izziv. Predvsem (Gomboc v Bukovec, 2009, str. 1) je pa lahko priložnost. Za razmislek, za iskanje novih poti, za večjo povezanost med učenci in delavci

Cilj raziskovalne naloge je bil ustvariti vizijo povezano z vrednotami in ideologijo celotne širše skupnosti in okolja, v katerem živimo.

Z raziskavo smo želeli prispevati k ciljno usmerjenemu delovanju zavoda, ki sloni na izbranih temeljnih vrednotah, viziji in poslanstvu. Vrednote, ki smo jih dobili so za našo organizacijo zelo pomembne. Še bolj pomembno od naše opredelitve je to, da jih bomo zmožni uresničevati in spodbujati. Da bomo pripravljeni na spremembe in prilagajanja. So prava odskočna deska, na kateri lahko gradimo našo prihodnost. Zavedamo se, da smo z jasno opredelitvijo vrednot, poslanstva in vizije dobili dragoceno orodje, kjer bomo lahko razvijali nove in nove strategije in uresničevali naše najpomembnejše cilje. Vrednote, poslanstvo in vizija nas mora motivirati, navdihovati, voditi in usmerjati.

Vzgojni načrt v osnovni šoli ni le dokument ali skupek pravil, temveč temeljna usmeritev, ki določa, kakšno vzgojno okolje želimo ustvariti za učence. Iskanje smisla tega temelja pomeni globlje razumevanje, *zakaj* vzgajamo na določen način, *kaj* želimo s tem doseči in *kako* to vpliva na celostni razvoj otroka.

Ob raziskovanju smo prišli do nekaj zelo pomembnih ugotovitev glede razvoja vrednot skozi čas in pomena vrednot za vse deležnike izobraževanja, tako zaposlene, učence in njihove starše. Ugotovili smo dejavnosti s katerimi bomo spodbujali razvoj najpomembnejših vrednot in navedli skupna razmišljanja in odstopanja glede pomembnosti vrednot. Tako kot se spreminja svet, miselnost se spreminjajo tudi vrednote.

V osrčju vzgojnega načrta je učenec oziroma otrok – kot edinstvena osebnost, ki se razvija intelektualno, čustveno, socialno in moralno. Temelj vzgojnega načrta zato izhaja iz vrednot, kot so spoštovanje, odgovornost, strpnost, solidarnost in sodelovanje. Te vrednote niso le zapisane, temveč se morajo živeti v vsakodnevem življenju šole – v odnosih med učitelji in učenci, med učenci samimi, ter med šolo in starši.

Zakaj smo se torej odločili za spremembe? Smo v času nenehnih sprememb in prilagajanja, v času, ko jo potrebno poglobljanje in ko naraščajo takšna in drugačna tveganja. Želimo si, da nam bi učenci, zaposleni, starši in širša skupnost zaupali in, da bi še naprej dobro sodelovali.

Prenova vzgojnega načrta ni zgolj administrativni postopek šole, temveč zahteven in odgovoren proces, katerega cilj je oblikovati jasno, usklajeno in vrednotno zasnovano vizijo šole. V luči hitro spreminjajočih se družbenih razmer katere skozi raziskovalno nalogo poudarjamo in vse bolj raznolikih potreb posameznikov, postaja sistematično vrednotenje in usmerjanje vzgojnega delovanja nepogrešljiv del kakovostnega šolskega okolja.

Zavedamo se, da so jasno oblikovane in dosledno uresničevane vrednote temelj uspešnega vzgojno-izobraževalnega procesa. Le ob vključevanju vseh deležnikov – učencev, zaposlenih, staršev in širše skupnosti – lahko vzpostavimo vzgojni načrt, ki bo učinkovit, trajosten in usmerjen k celostnemu razvoju posameznika. Na ta način vizija šole ne ostaja le programska

usmeritev, temveč postaja konkretna praksa, ki odraža skupne cilje, pričakovanja in odgovornost.

Izsledki raziskave bodo prispevali k nadaljnjemu izboljševanju našega pedagoškega dela, krepitvi sodelovanja med vsemi vključenimi ter k vzpostavitvi spodbudnega in varnega učnega okolja. Vrednote, kot temeljni gradniki vzgojnega delovanja, bodo tako še naprej osrednje vodilo pri načrtovanju in izvajanju vzgojno-izobraževalnih vsebin, s ciljem oblikovati odgovorne, empatične in samostojne posameznike.

5 VIRI IN LITERATURA

1. Bukovec, J. ur. (2009): Vzgojni načrt- izziv šole. Ljubljana: Supra.
2. Chapman, Gary D.(2015): Družabno odraščanje: kako vzgojiti družabne otroke v svetu zaslonov. Ljubljana: Družina
3. Čepin, K. (2019): Analiza vzgojnih načrtov osnovne šole. Magistrsko delo. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta. Dostopno preko: http://pefprints.pef.uni-lj.si/5870/1/Magistrsko_delo_KAJA_%C4%8CEPIN.pdf.
4. Hozjan, D. et.al. (2023): Vzgojni načrt kot orodje za razvijanje narodne identitete v osnovnih šolah. Zbornik: Jezik kot temelj narodne identitete, 5. mednarodna konferenca. Cerknica, Ljubljana: Društvo katoliških pedagogov Slovenije.
5. Hozjan, D., Opeka, L.R., Glušič, J. (2023): Vzgojni načrt potrebuje ovir, ki ga da vzgojni koncept. Vzgoja, junij 2023, letnik XXV/2, št. 98.
6. Hozjan, D., Udovič, T., Čigon, E. (2023): Model razvijanja vzgojnega koncepta v osnovnih šolah. Vzgoja, junij 2023, letnik XX/2, št. 98 (str. 30, 31)
7. Janković, J., Maltar Okun, T., Doutlik, K. (2023): Stanje vključenosti odgojnih vrednot u odgojno obrazovni proces u RH. Socijalne teme : Časopis za pitanja socijalnog rada sorodnih znanosti, Vol. 1 No. 10, 2023. Dostopno preko: <https://hrcak.srce.hr/clanak/462167>.
8. Juul, J. (2021): Spoštovanjem zaupanje in ljubezen: najpomembnejše, kar lahko damo otrokom. Radovljica: Didakta.
9. Kroflič, R. et al (2009): ALI poklicne in strokovne šole potrebujejo vzgojni koncept? Ljubljana : Center RS za poklicno izobraževanje. Dostopno preko: <https://cpi.si/wp-content/uploads/2020/08/AlisolePotrebujejoVzgojniKoncept.pdf>.
10. Lewis A. B. (2018): Kaj nas uči narava? Zgodbe z dejavnostmi za oblikovanje značaja učencev. Ljubljana: Založba Rokus Klett.
11. Maver, A. ur. (2016): Slovenija 2041: prispevki o viziji razvoja slovenske države. Ljubljana: Družina.
12. Musek, J. (2000): Nova psihološka teorija vrednot. Ljubljana: Educy.
13. Musek, Lešnik, K. (2003): Od poslanstva do vizije zavoda in neprofitne organizacije: kako razjasniti vrednote, opredeliti poslanstvo in ustvariti vizijo neprofitne organizacije za nove čase. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.
14. Nanda, M., Patel, J., Nath, S. in Ravindranath, S. (2025): Happiness in education from the lens of children: Photovoice of students in government run schools in India. Social and Emotional Learning: Research, Practice, and Policy. Volume 5, June 2025. Dostpno preko: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2773233925000270>.
15. Puconja, M. (2022): Prispevek k prleškim vrednotam; prleška bit. Predavanje v Svetinjah. Dostopno preko: <https://www.prlekija-on.net/lokalno/31632/dr-miran-puconja-prleska-bit.html>.
16. Puhar, A. (2004): Prvotno besedilo življenja. Studia humanitatis. Ljubljana: Zbirka Varia.Rajapaksa, D., Gono, M., Wilson, C., Managi, S. (2020): The demand for education: The impacts of good schools on property values in Brisbane, Australia. Land Use Policy. Volume 97, September 2020, 104748. Dostopno preko: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0264837719322562?via%3Dihub>.
17. Russoa, G., Masini, L., Dallolio, A., Ceciliani, A. (2025): Primary and middle school students' views on inclusive physical education: Perceptions, practices, and future directions.

- Heliyon, Volume 11, Issue 1, January 15. Dostopno preko: <https://www.cell.com/action/showPdf?pii=S2405-8440%2824%2917263-5>.
18. Sancho-Álvarez, C. , Jornet, M.J., González-Such, J. (2017): The demand for education: The impacts of good schools on property values in Brisbane, Australia. *Land Use Policy*, Volume 97, September 2020, 104748. Dostopno preko: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0264837719322562?via%3Dihub>.
 19. Šinkovec, S. (2017): Vzgojni načrt v šoli: spodbujanje celostnega razvoja osebnosti učencev. Ljubljana: Jutro: Inštitut Franca Pedička.
 20. Škobalj, E. (2010): Od človeka do sonca: priročnik za vzgoji: vrednote za boljši svet. Maribor: Društvo za boljši svet.
 21. Tadege, A., Seifu, A. in Melese, S. (2022): Teachers' views on values-education: The case of secondary schools in East Gojjam, Ethiopia. *Social Sciences & Humanities Open* 6. Dostopno preko: <https://pdf.sciencedirectassets.com/320567/1-s2.0-S2590291122X00028/1-s2.0-S2590291122000389/main.pdf>.
 22. Trdin, A. (2014): Stališča učiteljev do vzgojnega načrta v osnovni šoli. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta. Dostopno preko: [http://pefprints.pef.uni-lj.si/2401/1/Alja Trdin diplomskodelo september2014.pdf](http://pefprints.pef.uni-lj.si/2401/1/Alja%20Trdin%20diplomskodelo%20september2014.pdf).
 23. VZGOJNI PROGRAM za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami (2022). Dostopno preko: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Izobrazevanje-otrok-s-posebnimi-potrebami/OS/vzgojni_program_VIZ_s_priporocili.pdf.
 24. Žerak, U. (2024): Predstavitev in ocena monografije Vodenje skupin za učenje učenja: strokovni napotki za učitelje individualne, skupinske in dodatne strokovne pomoči ter svetovalne delavce. V Malešević, T. (ur.) *Šolsko svetovalno delo* (str. 46-48). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo- Založba.

6 PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIKI

ANKETNI VPRAŠALNIK ZA UČENCE

Spoštovani učenec/učenka,
na naši osnovni šoli prenavljamo vzgojni načrt. Oblikovati želimo takšnega, ki bi temeljil na vzgojnem konceptu celostno razvitega učenca.

Vljudno te naprošamo za sodelovanje pri anketiranju. Tvoje sodelovanje je namreč ključno za izvedbo te prenove, saj le s tvojimi odgovori lahko dobimo vpogled v vzgojno delo naše šole in tvoje želje pri oblikovanju vzgojnega načrta.

Anketa je anonimna, za izpolnjevanje pa boš potreboval približno 5 minut časa.

Zbrani podatki bodo obravnavani strogo zaupno in analizirani na splošno. Uporabljeni bodo za izvedbo prenove in v pomoč pri izboljšavah vzgojnega načrta.

Q1 - 1. Spol:

- Moški
- Ženska

Q2 - 2. Razred, ki ga obiskuješ:

- 5. razred
- 6. razred
- 7. razred
- 8. razred
- 9. razred

Q3 - 3. Kako si zadovoljen s tem, kako te na šoli vzgajajo?

- Zelo zadovoljen/na
- Zadovoljen/na
- Delno zadovoljen/na
- Nezadovoljen/na

Q4 - 4. Ali veš, kaj je vzgojni načrt?

- Da
- Ne

Q5 - 5. Kako si se seznanil/a z vzgojnim načrtom?

Možnih je več odgovorov

- Učitelj/ica mi ga je predstavil/a
- Starši so mi ga predstavili
- Sam sem si ga ogledal na spletni strani šole
- Drugo

Q6 - 6. Oцени, katere ključne vrednote bi morali na vaši šoli še posebej razvijati.

	Nepomembna	Malo pomembna	Srednje pomembna	Pomembna	Zelo pomembna
Delavnost	☐	☐	☐	☐	☐
Znanje	☐	☐	☐	☐	☐

Disciplina	☐	☐	☐	☐	☐
Enakost	☐	☐	☐	☐	☐
Iskrenost	☐	☐	☐	☐	☐
Vljudnost	☐	☐	☐	☐	☐
Odgovornost	☐	☐	☐	☐	☐
Poštenost	☐	☐	☐	☐	☐
Pravičnost	☐	☐	☐	☐	☐
Prijateljstvo in medsebojni odnosi	☐	☐	☐	☐	☐
Pripadnost	☐	☐	☐	☐	☐
Resnicoljubnost	☐	☐	☐	☐	☐
Sodelovanje	☐	☐	☐	☐	☐
Solidarnost	☐	☐	☐	☐	☐
Spoštovanje	☐	☐	☐	☐	☐
Strpnost	☐	☐	☐	☐	☐
Samostojnost	☐	☐	☐	☐	☐
Skrbnost	☐	☐	☐	☐	☐
Ugled	☐	☐	☐	☐	☐
Ustvarjalnost	☐	☐	☐	☐	☐
Varnost	☐	☐	☐	☐	☐
Zabava	☐	☐	☐	☐	☐
Zaupanje	☐	☐	☐	☐	☐
Zdravje	☐	☐	☐	☐	☐
Uspeh	☐	☐	☐	☐	☐

ANKETNI VPRAŠALNIK ZA ZAPOSLENE

Spoštovani zaposleni,

na naši osnovni šoli prenavljamo vzgojni načrt. Oblikovati želimo takšnega, ki bi temeljil na vzgojnem konceptu celostno razvitega učenca.

Vljudno vas naprošamo za sodelovanje pri anketiranju. Vaše sodelovanje je namreč ključno za izvedbo te prenove, saj le z vašimi odgovori lahko dobimo vpogled v vzgojno delo šole in vaše želje pri oblikovanju vzgojnega načrta.

Anketa je anonimna, za izpolnjevanje pa boste potrebovali približno 5 minut časa.

Zbrani podatki bodo obravnavani strogo zaupno in analizirani na splošno. Uporabljeni bodo za izvedbo prenove in v pomoč pri izboljšavah vzgojnega načrta.

Prosimo, če si vzamete nekaj minut in s klikom na Naslednja stran pričnete z izpolnjevanjem ankete.

Q1 - 1. Vaše delovno mesto na šoli:

- Vodstveni/a delavec/ka (ravnatelj/ica, pomočnik/ca ravnatelja/ice)
- Učitelj/ica (učitelj/ica razrednega pouka, predmetni/a učitelj/ica, učitelj/ica podaljšanega bivanja itd.)

- Šolski/a svetovalni/a delavec/ka (psiholog/inja, pedagog/inja itd.)
- Drugi/a delavec/ka šole (tajnik/ca, računovodja/kinja, hišnik/ca, kuhar/ica, čistilec/ka itd.)

Q2 - 2. Kako zadovoljni ste z vzgojnim delom vaše šole?

- Zelo zadovoljen/na
- Zadovoljen/na
- Delno zadovoljen/na
- Nezadovoljen/na

Q3 - 3. Na kakšen način najpogosteje vzgojno delujete na vašem delovnem mestu?

Možnih je več odgovorov. Izberite do največ tri.

- Z osebnim zgledom
- Z lastnim usklajenim vzgojnim delom in doslednostjo
- Z usklajenim vzgojnim delom s starši
- S spodbujanjem samonadzora in samodiscipline pri učencih
- S seznanjanjem učencev o pravicah, odgovornostjo in pravili
- S preventivnim vzgojnim delom
- Z omogočanjem aktivnega sodelovanja učencev
- Z vzajemnim spoštovanjem učencev
- Drugo

Q4 - 4. Na katerih področjih bi se lahko izboljšalo vzgojno delo vaše šole?

Možnih je več odgovorov. Izberite do največ tri.

- Na področju usklajenega vzgojnega dela zaposlenih
- Na področju usklajenega vzgojnega dela s starši
- Na področju spodbujanja samonadzora in samodiscipline učencev
- Na področju seznanjanja učencev s pravicami in dolžnostmi
- Na področju vzgoje z osebnim zgledom zaposlenih
- Na področju preventivnega vzgojnega dela
- Na področju aktivnega sodelovanja učencev pri njihovi vzgoji
- Na področju spodbujanja spoštovanja in strpnosti
- Na področju izvajanja vzgojnih ukrepov
- Na področju pohval in nagrad za učence

Q5 - 5. Na kakšen način najpogosteje izvajate vzgojni načrt na vaši šoli?

Možnih je več odgovorov. Izberite do največ tri.

- S seznanjanjem vseh akterjev (zaposlenih, staršev in učencev) o vsebini vzgojnega načrta
- S proaktivnimi in preventivnimi dejavnostmi v okviru vsakodnevne šolske prakse (npr. kakovostno organiziranje učenja, vzajemno spoštovanje, odgovornost na področju učenja, medsebojnih odnosov)
- Z vzgojnimi postopki (npr. svetovanje, šolska mediacija, restitucija)
- Z vzgojnimi ukrepi in opomini (ukrepanje v primeru težjih ali ponavljajočih kršitev Pravil šolskega reda)
- S pohvalami, priznanji in nagradami
- Vzgojnega načrta ne izvajamo
- Drugo:

Q6 - 6. Kateri izmed projektov, ki ste jih ali jih še izvajate na vaši šoli, je še posebej zaznamoval vzgojno delo šole?

Q7 - 7. Kaj je posebej značilno za vašo šolsko kulturo? V čem ste močni in v čem bi želeli biti še boljši?

Q8 - 8. Po čem bi si želeli, da bi bila vaša šola še posebej prepoznana na vzgojnem področju in čemu naj bi se še posebej posvečali?

Q9 - 9. Ocenite, katere ključne vrednote bi morali na naši šoli še posebej razvijati.

	Nepomembna	Malo pomembna	Srednje pomembna	Pomembna	Zelo pomembna
Delavnost	☐	☐	☐	☐	☐
Znanje	☐	☐	☐	☐	☐
Disciplina	☐	☐	☐	☐	☐
Enakost	☐	☐	☐	☐	☐
Iskrenost	☐	☐	☐	☐	☐
Vljudnost	☐	☐	☐	☐	☐
Odgovornost	☐	☐	☐	☐	☐
Poštenost	☐	☐	☐	☐	☐
Pravičnost	☐	☐	☐	☐	☐
Prijateljstvo in medsebojni odnosi	☐	☐	☐	☐	☐
Pripadnost	☐	☐	☐	☐	☐
Resnicoljubnost	☐	☐	☐	☐	☐
Sodelovanje	☐	☐	☐	☐	☐
Solidarnost	☐	☐	☐	☐	☐
Spoštovanje	☐	☐	☐	☐	☐
Strpnost	☐	☐	☐	☐	☐
Samostojnost	☐	☐	☐	☐	☐
Skrbnost	☐	☐	☐	☐	☐
Ugled	☐	☐	☐	☐	☐
Ustvarjalnost	☐	☐	☐	☐	☐
Varnost	☐	☐	☐	☐	☐
Zabava	☐	☐	☐	☐	☐
Zaupanje	☐	☐	☐	☐	☐
Zdravje	☐	☐	☐	☐	☐
Uspeh	☐	☐	☐	☐	☐

ANKETNI VPRAŠALNIK ZA STARŠE

Spoštovani starši/rejniki,
na naši osnovni šoli prenavljamo vzgojni načrt. Oblikovati želimo takšnega, ki bi temeljil na vzgojnem konceptu celostno razvitega učenca.

Vljudno vas naprošamo za sodelovanje pri anketiranju. Vaše sodelovanje je namreč ključno za izvedbo te prenove, saj le z vašimi odgovori lahko dobimo vpogled v vzgojno delo šole in v vaše želje pri oblikovanju vzgojnega načrta.

Anketa je anonimna, za izpolnjevanje pa boste potrebovali približno 5 minut časa.

Zbrani podatki bodo obravnavani strogo zaupno in analizirani na splošno. Uporabljeni bodo za izvedbo prenove in v pomoč pri izboljšavah vzgojnega načrta.

Prosimo, če si vzamete nekaj minut in s klikom na Naslednja stran pričnete z izpolnjevanjem ankete.

Q1 - 1. Kako zadovoljni ste z vzgojnim delom vaše šole?

- Zelo zadovoljen/na
- Zadovoljen/na
- Delno zadovoljen/na
- Nezadovoljen/na

Q2 - 2. Na katerih področjih bi se lahko izboljšalo vzgojno delo vaše šole?

Možnih je več odgovorov. Izberite do največ tri.

- Na področju vzgoje z osebnim zgledom zaposlenih
- Na področju usklajenega vzgojnega dela zaposlenih
- Na področju usklajenega vzgojnega dela s starši
- Na področju spodbujanja samonadzora in samodiscipline učencev
- Na področju seznanjanja učencev s pravicami in dolžnostmi
- Na področju preventivnega vzgojnega dela
- Na področju aktivnega sodelovanja učencev pri njihovi vzgoji
- Na področju spodbujanja spoštovanja in strpnosti
- Na področju izvajanja vzgojnih ukrepov
- Na področju pohval in nagrad za učence
- Drugo:

Q3 - 3. Ali ste seznanjeni z vsebino vzgojnega načrta vaše šole?

- Da
- Ne

Q4 - 4. Na kakšen način ste se seznanili z vzgojnim načrtom?

Možnih je več odgovorov

- Sam/a sem sodeloval/a pri oblikovanju vzgojnega načrta
- Preko predstavitve na sestanku
- Osebno s strani šole
- Po e-pošti
- Preko spletne strani šole
- Nisem seznanjen
- Drugo:

Q5 - 5. Ocenite, katere ključne vrednote bi morali na naši šoli še posebej razvijati.

	Nepomembna	Malo pomembna	Srednje pomembna	Pomembna	Zelo pomembna
Delavnost	☐	☐	☐	☐	☐
Znanje	☐	☐	☐	☐	☐
Disciplina	☐	☐	☐	☐	☐
Enakost	☐	☐	☐	☐	☐
Iskrenost	☐	☐	☐	☐	☐
Vljudnost	☐	☐	☐	☐	☐
Odgovornost	☐	☐	☐	☐	☐
Poštenost	☐	☐	☐	☐	☐
Pravičnost	☐	☐	☐	☐	☐
Prijateljstvo in medsebojni odnosi	☐	☐	☐	☐	☐
Pripadnost	☐	☐	☐	☐	☐
Resnicoljubnost	☐	☐	☐	☐	☐
Sodelovanje	☐	☐	☐	☐	☐
Solidarnost	☐	☐	☐	☐	☐
Spoštovanje	☐	☐	☐	☐	☐
Strpnost	☐	☐	☐	☐	☐
Samostojnost	☐	☐	☐	☐	☐
Skrbnost	☐	☐	☐	☐	☐
Ugled	☐	☐	☐	☐	☐
Ustvarjalnost	☐	☐	☐	☐	☐
Varnost	☐	☐	☐	☐	☐
Zabava	☐	☐	☐	☐	☐
Zaupanje	☐	☐	☐	☐	☐
Zdravje	☐	☐	☐	☐	☐
Uspeh	☐	☐	☐	☐	☐

7 PRILOGA 2: DIDAKTIČNA IGRA

Didaktična igra: "Pot vrednot"

Tema: Razumevanje in izražanje vrednot (spoštovanje, prijateljstvo, poštenost, odgovornost, pomoč ...)

Starost učencev: 10–15 let

Čas trajanja: 30–45 minut

Priprava:

1. Pripravite **kartice z vrednotami** iz nabora vrednot za vzgojni načrt OŠIC Ljutomer: npr. *spoštovanje, odgovornost, prijaznost, poštenost, sodelovanje, empatija*.
2. Pripravite **kartice s situacijami**, npr.:
 - *Sošolec pozabi domačo nalogo in prosi za pomoč.*
 - *V trgovini vidiš, da je nekdo ukradel čokolado.*
 - *Prijatelj je žalosten, ker se je sprl z bratom.*
 - *Na igrišču se otrok ne more igrati, ker ga drugi ne sprejmejo.*

Potek igre:

1. **Razdelitev učencev:** Razdelite učence v skupine po 3–5.
2. **Prva naloga:** Na začetku igre vsaka skupina izžreba eno vrednoto (iz škatle). Njihova naloga je, da se na kratko pogovorijo, kaj ta vrednota pomeni, in jo opišejo z eno povedjo.
 - Primer za *spoštovanje*: *Spoštovanje pomeni, da se do drugih obnašamo prijazno in jih cenimo.*
3. **Druga naloga:** Vsaka skupina dobi kartico s situacijo. Njihova naloga je premisliti, kako bi v tej situaciji uporabili svojo vrednoto.
 - Primer: Skupina z vrednoto *prijaznost* dobi situacijo *Sošolec je žalosten, ker se mu je pokvarila najljubša igrača*. Odgovor: *Ponudili bi mu svojo igračo in ga skušali razveseliti.*
4. **Zaključek:** Na koncu skupine predstavijo svoje odgovore. Skupaj razpravljajo, kako bi se še lahko odzvali in zakaj so vrednote pomembne.

Cilji igre:

- Učenci spoznajo pomen različnih vrednot in kako jih udejanjati v življenju.
- Razvijajo empatijo in veščine sodelovanja.
- Krepijo sposobnost reševanja konfliktov in iskanja rešitev.

LISTI ZA NATISNITI - NAŠE VREDNOTE

Delavnost
Znanje
Disciplina
Enakost
Iskrenost
Vljudnost
Odgovornost
Poštenost
Pravičnost
Prijateljstvo in medsebojni odnosi
Pripadnost
Resnicoljubnost
Sodelovanje
Solidarnost
Spoštovanje
Strpnost
Samostojnost
Skrbnost
Ugled
Ustvarjalnost
Varnost
Zabava
Zaupanje
Zdravje
Uspeh

NABOR SITUACIJ ZA NATISNITI

Sošolec pozabi domačo nalogo in prosi za pomoč.
V trgovini vidiš, da je nekdo ukradel čokolado.
Prijatelj je žalosten, ker se je sprl z bratom.
Na igrišču se otrok ne more igrati, ker ga drugi ne sprejmejo.
Mlajši brat/sestra ti vzame najljubšo igračo in jo pokvari.
Starši te prosijo za pomoč pri pospravljanju, vendar si želiš igrati video igre.
Pri kosilu zmanjka sladice, vendar bi jo vsi radi pojedli.
Opaziš, da sosedov pes potrebuje pomoč, ker je ostal zunaj v mrazu.
Tvoj prijatelj je pozabil ključke in ne more vstopiti v hišo.
Učitelj napačno obtoži tvojega sošolca, da je govoril med uro.
Sošolec te prosi, da mu pokažeš odgovore med testom.
Tvoja prijateljica dobi slabo oceno in se zaradi tega počuti obupano.
Nekdo v razredu nenehno moti uro, ti pa se želiš osredotočiti.
Med športno uro nekdo reče, da ne želi igrati s tabo, ker nisi dovolj dober/dobra v igri.
Pri igri na igrišču eden od otrok nikogar ne izbere za ekipo.
Tvoj prijatelj izgubi pri igri in začne jokati.
Skupina otrok se norčuje iz nekoga, ker mu igra ne gre dobro.
Na rojstnodnevni zabavi eden od povabljenih razbije krožnik, ker je bil nespreten.
Pri igri z lego kockami si eden od otrok prisvaja vse najlepše kocke.
Na ulici vidiš starejšo gospo, ki težko nese vrečke iz trgovine.
V trgovini nekdo po nesreči zbije steklenico s police, vendar se pretvarja, da ni kriv.
Opaziš, da je nekdo pustil denarnico na klopi v parku.
Med čakanjem v vrsti nekdo poskuša pred teboj skočiti naprej.

V avtobusu vidiš, da starejša oseba stoji, medtem ko so sedeži zasedeni.

Najdeš denar na tleh pred šolo. Nihče te ni videl.

Tvoj prijatelj pove nekaj neprijaznega o drugem sošolcu, vendar misli, da ga ne boš izdal.

Učitelj razdeli dodatne sladkarije, vendar vidiš, da je en otrok ni dobil.

Opaziš, da tvoj prijatelj na socialnih omrežjih deli neprijazne komentarje o nekom.

Tvoj znanec ukrade nekaj iz trgovine in te prosi, da tega ne poveš nikomur.